

est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo; 417, 2. Quare ergo nunc dicis: Persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum? Duplicitas excusabilis. Job, 470, 1: Involuta sunt sermone precorum: ambulabant in vacuum, et peribant.

DURATIO. Duratio est triplex, tempus, ævum, æternitas, XIV, 118, 2. Duratio operum Dei unde proveniunt, VII, 145, 2. Duratio terre quæ sit, 30, 2.

DURITIES. DURUS. 1º. Dura pati fortius est quam fortia agere. V. 516, 1: Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Dura decent cæli aulicos, I, 285, 1: Cuique venisset ad quendam locum, et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco.

2º. Durities cordis describitur, IX, 433, 1: Cor atrium male habet in navissimo. Hæc est aperta ad damnationem via, 133, 2. Duricordes qui non sint, et duri hi sunt incogniti, XII, 515, 2: 516, 1: Fitti dura facere et indomabili corde suo. Id. 1705. ego nato lo: XX, 174, 2. Duri dure tractandi. V. 278, 2; XII, 208, 1: Dulcens lignus contrivit, et facies pro eis catenas ferreas. Durities mentis per petrosam terram denotatur, XV, 320, 1. Easque bonas ad alii admonitiones, 324, 2. Durities Juliarum, XV, 635, 1.

DUX. 1º. Dux in omni republica, exercitu, congregatione necessarius est, XXI, 207, 1: Et habebant super se regem angelum abyssus. Dux unus prestans quantum possit, I, 728, 2: Peceruntque isti loci juxta sermoneum Moysi, cecideruntque in die illa quasi viginti tria milia hominum. Eius consilio regitur exercitus, VI, 219, 2: Cum dispositione intulit bellum; et erit salus ubi nulla contra sunt.

2º. Dux belli peritus qualis esse debeat, VI, 57, 2: Copiosissima consiliis roborantur, et gubernaculis inventa sua bella. Qui eligendi sint in duces, X, 443, 1. Quibus dotes præcipue tres, IV, 391, 2.

Primo dux belli prudens sit potiusquam fortis, XVIII, 428, 1; 672, 1: Inaducile vos armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo. Non sit festinus, VI, 4, 1, 2: Non est scientia animæ, non est bonum, et qui festinus est pedibus offendet. In acie instruenda, solem a tergo et vantum habere curat, et in hostium oculis utrumque collocare, III, 63, 2. Iracundia vacet, XVIII, 648, 1. Duces belli præstantes, paucos, sed veteranos milites sequantur ad res magnas, IV, 426, 1. Duces bello victi, aurum et argentum spargunt ut hostem ipsos insequentem morerentur, 431, 2.

Secundo. Ducis vigilantia quantum prosit, IV, 239, 2: Ego autem, et fratres mei, et pueri mei, et custodes, qui erant post me, non deponeremus vestimenta nostra. Explorat hostium animos an sibi meuciosos, 438, 1: Si transierit ad nos prior,

non poterimus sustinere eum, quia potens poterit adversum nos. Si vero timuerit transire, et posuerit castra extra flumen, transfretus ad eos, et poterimus adversus illum. Pace inita, summe laborare debeant ut milites continent, IV, 551, 1.

Tertio. Ducis audacia hostes percellit, IV, 438, 1. Ducum insignium strategema ut ex improviso in hostes irruant, 537, 1. Ducum constantia et audacia quantum in bellis rebusque arduis valeat, declaratur exemplis, 474, 2: Et reversus est Jonathan ad eos in prælium, et convertit eos in fugam, et pugnaverunt. Duces nunquam decet cessare ad prodesse sibi, aut nocere nobis, III, 206, 2. Milites suos ad ardorem accendant, et eorum mentem explorant, IV, 547, 2: Convaluerunt animis: non solum homines, sed et bestias ferocissimas, et muros ferreas parvi pensiores. Pulchrum pro patria fortiter pugnandum occumbere 456, 1, 2: Moriamur in virtute nostra propter fratres nostros, et non inferamus crimen glorie nostræ. Talium alioque exempla, ibid. Impossibile est ut ita semper pugnent et vincant et nunquam vincantur, 457, 1. Duci generoso turpe est fugere, 455, 2: Absit istam rem facere, ut fugiamus ad eis.

Quarto. Cum fortitudine bellica, Dei timore, cultum et pietatem conjungant, IV, 432, 2: Dixit autem Judas et fratres ejus: Ecce contrivit sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta. Dux belli uni Deo nitatur, III, 10, 1: Sicut obedivimus in cunctis Moysi, ita obedivimus tibi; tantum sit Dominus Deus tuus tecum, sicut fuit cum Moysi. In Deo potissimum spem collocat, VI, 130, 1. Equus paratur ad diem belli; Dominus autem salutem tribuit. Ducum inobedientia puniunt, IV, 438, 1: Auditit Josephus Zacharia filius, et Azarias princeps virtutis, res bene gestas, et prælia quæ facta sunt, et dixit: Factamus et ipsi nomen, et eamus pugnare adversus gentes quæ in circuitu nostro sunt. Duces athei sua arma fecerunt numina, 564, 1.

Quinto. Dux præcet exemplo, III, 381, 1: Et egrediebatur (David), et intrabat in conspectu populi. Quis sit verus exercitus dux juxta Albertum Austria ducem, scilicet, qui præcet exercitui, IV, 438, 2. Præcet in periculis, III, 24, 1. Duce fugiente, fugit totus populus, IV, 243, 2: Et dixit: Non quisquam similis mei fugit?

Sexto. Dux victoria utatur, III, 65, 1: Ite, et ponite pedes super colla regis istorum. Milites a præda cotibent, et in acie armatos continent, IV, 431, 2: Dixitque Judas: Non concupiscatis spolia, quia bellum contra nos est. Duces multi subditos duplant ut se ditent, 243, 1. Obtenia victoria, duces belli spolia in egenos distribuant, exemplo Judæ Nachabai, 538, 1, 2: Misericordiam Dominum postulabant, ut in finem servorum suorum reconciliaretur, equam portionem delictorum, pupillis et viduis, sed et tenuiores facientes,

E

EBBA (S.). S. Ebba abbatissa se cum omnibus suis naso et labro superiore truncavit, ut castitatem tueretur, IV, 337, 2: VI, 528, 2.

EBBNUM. Ebbeni pretium: ubi id nascatur, ejus natura descriptio, XII, 699, 1.

EBION, EBIONITE. Ebion hebraice significat inopem, XVII, 4, 1, 2. Ebion hæreticus recte sic dictus, id est pauper, juxta S. Ignatium, quia pauperime et tenuiter de Christo sentiebat, VI, 31, 2.

Legem et legalia miscere volebat cum Evangelio, XXI, 89, 1. Nullo post Moysen admittit prophetas, XI, 43, 1. Negabat Christum ab æterno fuisse Deum, XVI, 295, 2; XX, 501, 2: 506, 2. Impie docebat B. Virginem filium ex Josepho concepisse, nec illum fuisse ante virginem, XII, 830, 2; XVIII, 40, 1; XXI, 10, 1. Jugulato a S. Joanne per exordium Evangelii: In principio, etc. Quid de Ebione dixerit Joannes, XVI, 652, 2. Ebion hæresiarca adversarius fuit S. Pauli, XVII, 98, 1. Paulum legis suæ hostem, apostatam et Græcum per contumeliam vocabat, XVIII, 4, 1, 2; 482, 1. Quando hæreses sparsere, XVII, 21, 2.

Ebionitas depravaverunt Evangelium S. Matthei, XV, 11, 2. Ab animatis et carne abstinabant, nequias damnabant, XIX, 225, 1. Aquam meram in calice offerebant, XX, 609, 2 et seqq.

EBRIETAS; EBRIOSI, EBRIUS. I. EBRIETAS DEFINITIO ET NATURA: — 1º. Ebrietas quid sit, variae definitiones et Patribus excerptæ, I, 234, 1: Est intemperantia potus, præsertim cum tantâ est, ut homini usum rationis adimat, XVI, 259, 4: Attendite autem vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate; VI, 44, 1; 485, 1: X, 139, 1. Ebrietas est demon voluntarius, VI, 211, 1; 39, 1; XI, 158, 2. Ebrietas opus diaboli est, X, 136, 2: Vinum in juvenilitatem creatum est, et non ad ebrietatem ab initio. Ebrietas sæpe capitur pro liberaliore potu, mentem exhilarante, XVI, 331, 2. Omnis homo primum bonum vinum ponit, et cum inebriatus fuerit, tunc id quod deterius est. Sæpe capitur etiam pro intantate et affluentia, et rerum abundantia, V, 136, 2: Animo quæ benedicti, impinguabitur; et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur; XIII, 471, 2: Ebrietas animi quæ sit, XIX, 138, 1: Qui enim dormiunt, nocte dormiunt, et qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt.

2º. Ebriosorum characteres et eorum inguivitas, VI, 44, 1, 2. Eorum assidua potatio, 205, 2 et seqq.: Cui sine causa vulnera? Nonne his qui commorantur in vino, et student calcibus epotandis? Paludibus similes sunt, ibid. Post somnum iterum via quaeritur, 213, 2. Quando exigilabo, et rursus vinâ reperiam? Ebriosorum mores, XII,

302, 2. Inebriate eum, quantum contra Dominum erectus est; et allidet manum Moab in vomitu suo, et erit in derisum etiam ipse. Eorum oculi rubent, fiunt ardenti, caligant, VI, 205, 1, 2; 209, 1, 2. Ebrius omnia videntur moveri, et apparent duplicia, XIV, 502, 2. Ecce ego ponam Jerusalem superimuram crapulae omnibus populis in circuitu. Cospitant, nec recte incedunt, VI, 204, 1. De sapore non recte judicant, XVI, 331, 2. Ebriosorum vomitus et sordes, V, 358, 1: Qui suavis est in vini demorantibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam, VI, 214, 1.

II. EBRIETAS QUÆLE PECCATUM. — Quando ebrietas sit peccatum mortale, XVI, 259, 1. Ebrietas una perfecta peccatum mortale est, XVIII, 298, 2: Nolite errare: neque fornicari... neque ebriosi... regnum Dei possidebit. An sit semper culpa mortalis, XVIII, 51: Manifesta sunt autem opera carnis: quæ suntu fornicatio, immunditia... ebrietas, comessationes, et his similia, quæ prædicatio vobis, sic i prædicat: quantum qui tanta agunt, regnum non consequentur. Quando ab ea excusatur, 233, 2. Quare ebrius in corpus suum peccat, 296, 2. Ebriosi sunt filii Belli, III, 260, 2. Ebrietas Loth fuit peccatum veniale, I, 233, 2.

III. QUOS MAXIME DEBEAT EBRIETAS. — Ebrietas dedecet reges et doctores, VI, 483, 1, 2: Nolite rogibus a Samue, noli regibus dare vinum. Ebrietas in muliere maxime probrosa est, X, 7, 1: Mulier ebriosa, ira magna; et contumelia, et turbulencia illius non legetur. Dedecet diaconos, XIX, 216, 2: Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos.

IV. EBRIETATIS EFFECTUS. — 1º. Qui sint effectus in generali, I, 234, 1, 2; VI, 44, 1; 205, 1, 2; 206, 1, 2; 208, 1; 209, 1, 2; 484, 2; X, 139, 1. Ebrietas mala et dedecorâ, III, 478, 1: Pœnavit eum David ut comederet coram se et biberet, et inebriavit eum; V, 358, 1; 212, 1; 213, 1, 2; X, 7, 1; 128, 1; 139, 2: Ebrietas animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vituperia; XVIII, 293, 2; 659, 1. XX, 256, 1: Propter quod succincti lumbos mentis vestra, sobrii perfecte sperate in eam quæ offertur vobis gratiam. Ebrietas damnâ octo, XIII, 68, 2 et seqq.: Præceptum ergo jam temulentus ut afferentur tassa aurea et argentea quæ asportabatur Nabuchodonosor pater ejus de templo quod fuit in Jerusalem, ut biberent in eis ræc et optimales ejus, hères et concubina illius. Scilicet: 1º ebrietas rationis usum extinguit; 2º pravus animi cupiditatis excitat; 3º omnia sensuum organa facti amarissimas et foetidissimas volupitates creât; 4º luxuria dat locum; 5º sensum mentis magis ac magis obtundit;

6° peiores animalibus ebrios reddi; 7° ebrios opprobrium humani generis, per indecoros et fedos mores facit; 8° puteus est, in quem ebrius se suae omnia demergit, XIII, 68, 2 et seq. Ebrietas est mater malitiae virtuosae inimica, fortem virum ignavum reddit, etc., IV, 344, 1; 2: *Bibitque vinum* (Holofernes) *multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.*

Primo. *Quinam speciatim effectus et quot incommoda ebrietatis.* Primo. *Homini rationem adimit,* VI, 43, 2: *Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.* Ebrietas facit hominem ridiculum, *ibid.* Ebrii omnia et omnes rident, *ibid.* Ebrietas voluntaria insania est, XIII, 343, 2: *Vinum et ebrietas auferunt cor.* Ebrii sunt typos stulti, VI, 308, 1, 2: *Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum.* Eorum protervia et insania, 461. Sepeliunt se et rationem, 204, 2. Sunt vivum cadaver, et daemone peiores, *ibid.* Similes sunt demoniacis, 209, 2: 213, 1. Ebrietas obruit sapientiam, XI, 39, 1: *Verum hi quoque pra vino nescierunt.* Servi sunt ebrii, ebrietatis et vini, VI, 208, 4, 2; XIX, 329, 2: *Anus similiter in habitu sancto, non criminatrix, non multo vino servientis, videntur omnia recta, tametsi prava,* VI, 207, 1: *Ne intuearis vinum, quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus; ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundit.* Sunt similes navarcho dormienti, et in mari fluctibus jactato, 210, 2; 212, 1: *Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopilus gubernator, amisso clavo.* Eorum mores inconditi similes sunt insanis, 208, 2. Corpus nudat ebrius, multa dicit agiturque insulsa, V, 358, 1. Ebrietas inducit stuporem, XI, 664, 2: *Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate: et erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius.* Ebrii sunt insensibiles ad plagas, VI, 213, 4. *Et dices: Verberaverunt me et non dolui; traxerunt me, et ego non sensi.* Rerum omnium obliviscuntur, VI, 484, 2: *Et ne forte bibant, et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis.* Ebrietas est lagena, menis inops, vino gravis et saburrata, XII, 408, 1: *Fili Sion reputati sunt in casa testea.*

Secundo. *Luxuria dat locum ebrietas.* Eam sequitur libido, XVIII, 293, 1; 659, 1: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria.* Ebriosis nunquam casti sunt, 658, 2. Si aliquando non sunt luxuriosi, ratio est quod vino sopiunt hebetantque orexin ad venerem, XIII, 28, 1. Ebrietas est mater luxuriae, tumultus et omnium vitiorum, VI, 43, 2: *Luxuriosa res vinum.*

Tertio. *Peiores animalibus ebrios reddi,* VI, 209, 2: *In novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundit.* Oculi tui videbunt extraneos, et cor tuum loquetur perversa. Sunt quasi, imo plus, quam porci, IV, 363, 4. Sunt lividi, luridi, mo-

rosi, et varias bestiarum species induunt, VI, 204, 1.

4° *Ebrietas hebetat discretionem,* XIV, 288, 2. Linguam moderari nesciunt ebrii, VI, 204, 1. Eorum temeritas, 484, 2. Nudant secreta, V, 322, 1; 358, 1; VI, 207, 1, 208, 1; 209, 2; 483, 2 et seq.: *Nullum secretum est tibi regnat vinum.*

Quarto. *Ebrietas facit iracundos et furiosos,* VI, 483, 2. Destruit amicitiam charitatis, XIV, 288, 1.

Ebrii sunt tumultuosi, VI, 44, 1. Verberant sine causa et verberantur, 204, 2: *Cui vs? cuius patri vs? cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? nonne his qui comorantur in vino, et student calicibus epotandis? Ebrius plerumque rixas excitat,* X, 138, 2: *Vinum multum potatum, irrationem et iram, et ruinas multas facit.* *Amaritudo animae multum vinum potatum;* 139, 2: *Ebrietatis amonitio, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera.* Ebriorum irascibilia, 139, 2; 140, 1: *In convivio vini non arguas proximum.* Ebrius comparatur aquae cui ferrum intingitur, 134, 2: *Ignis probat ferrum durum, sic vinum corda superborum arguet, in ebrietate potatum.* Comparatur ebriosis basilicis, VI, 208, 2: *In novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundat.* Excandescencia est temulentiae species, 44, 2.

Quinto. *Ebrii consumunt opes et vitam decurrant.* Consumunt opes, XIV, 288, 1. Uxorem et filios ad inopiam redigit ebrius, V, 358, 1. Ebriosis destruit fortitudinem corporalem, et vitam decurrat, XIV, 288, 1; X, 138, 2: *Quae est vita ei qui mimilur vino? Quid defraudat vitam? Mors.* Ebrietas dat occasionem hosti invadendi et capiendi arces et urbes, V, 358, 1.

Sexto. *Ebrii quam sint probrosi et infames,* VI, 44, 2; 213, 2. Omnibus horrore sunt, VI, 208, 2. Sunt humani generis opprobrium et puteus inferni, XIII, 68, 2. Ebrius saepe ob nuditatem suam se omnium ludibrio exponit, XIV, 232, 1, 2: *Vae qui potum dat amico suo, mitens sal suum, et inebrians ut aspiciat Domini et ad domum Dei ejus!*

Septimo. *Ebrii pravo procreant filios,* IV, 300, 2. A generatione abstineant ebrii, *ibid.*

V. *EBRIORUM PUNITIONIS EXEMPLA,* II, 250, 2: *Vocatuseque est ille locus, Sepulchra accipiensentis: ibi enim sepeliverunt populum qui desideraverat.* Item eorum qui in ebrietate poenitenda ad miserant, I, 234, 2.

VI. *EBRIETATIS REMEDIA EXTERNA.* — Et resistunt unguenta, VI, 338, 2: *Unguento et variis odoribus delectatur cor.* Verberis et cerebro pellitur, VI, 213, 1. De ebrietate tria apophthegmata. *Primus calix, inquit Anacharsis, bibitior sanitatis; secundus voluptatis; tertius ebrietatis, injustitiae et insaniae,* I, 373, 2 (*Vide Biberi*).

VII. *DE EBRIETATE SPIRITUALI.* Ebrietas spiritualis alia est a corporali, XVII, 92, 1: *Alti autem irridentes dicebant: Quia musto pleni sunt testis.*

Utriusque analogiae et effectus, *ibid.* Ebrietas spiritualis quae sit et quam optanda, XIV, 323, 2: *Comeditis, et non estis satietati; bibistis, et non estis inebriati.* Ebrietas mentis quartus contemplantium gradus, VII, 491, 1: *Introduxit me rex in cellaria sua; exultabimus et letabimur in te, memores uberum tuorum super vinum.* Ebrietas contemplantium, VIII, 95, 2: *Comedite, amici, et bibite, et inebriamini, charissimi.* Ebrietas spiritualis ab Eucharistia, quaenam, *ibid.*

EBUR. Ebur cur antonomastico dicitur cs, XII, 413, 1, 2. Olim mirum tingebatur, 414, 1. Vetustate rubescit, *ibid.*

ECBATANA. Ecbatana nomen indeclinabile urbis Medorum, IV, 289, 1. A quo et quando edificata, 413, 1. Quando vastata, 311, 1.

ECCLESIA. Omnia quae ad Ecclesiam tum militantem, tum triumphantem pertinent, in septem partes vel capita distribuis.

CAPUT PRIMUM.

QUID SIT ECCLESIA, QUOMODO HAEC VOX SUMATUR IN SCRIPTURIS; ECCLESIAE VARIAE FIGURAE ET ALLEGORIAE.

I. *Quid sit Ecclesia,* XVIII, 249, 1. Unde dicitur, et ejus etymon, XIII, 512, 4. Ejus nomen quod sit, XI, 784, 1: *Et videbunt gentes nomen tuum, et vocabitur tibi nomen novum.* Ejus nomen vero est Dominus, XII, 863, 1, 2: *Et nomen civitatis ex illa die Dominus ibidem.* Cur vocatur regnum colorum, XII, 802, 2; 803, 1; XV, 328, 4, 2. XVII, 285, 4: *Fam Apostolus exprimit per caelestia, XIX, 447, 4, 2: Necessa est ergo exemplaria quietem caelestium his mundari, ipsa autem caelestia melioribus hostis quam istis.* An sit orbis terrae futurus, 366, 2: *Non enim angelis subjecti Deus orbem terra futurum.* Est caelum terrenum, XI, 422, 2: *Et dicent: Venite et ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Jacob.*

II. *Ecclesiae vox significat congregationem,* V, 439, 2: *Pene sui in omni malo, in medio Ecclesiae et syna ioga.* Congregatio et ceteris quilibet hominum etiam Ecclesia est, IX, 5 v. 1: *Os prudentis quiescit in Ecclesia.* Pro sapientum coetu et concilio sumitur, X, 293, 4: *Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in Ecclesiam non transibunt.* Melius coelum fidelium significat quam concio, IX, 439, 1: *In medio Ecclesiae aperiet os ejus.* Per Ecclesiam quod significatur, dum dicitur Ammonius non posse intrare Ecclesiam, IV, 260, 1. Ecclesia quaevis (ut adificium) vocatur abusive martyrium, XXI, 147, 2; 148, 4.

III. *Quibus rebus in Scriptura significetur Ecclesia* (hic non dantur figurae et comparationes quae melius ad varias Ecclesiae notas referuntur). Ecclesia significatur mystice in descriptione terrae et civitatis Jerusalem, XII, 855, 2; 858, 4, 2; XIV,

592, 2. Per Sion et Jerusalem intelligitur, XIII, 512, 1: *Quia in monte Sion et Jerusalem erit salvatio;* XV, 459, 1: *Dicite filii Sion: Ecce res tuas venit;* XVIII, 22, 2. Ecclesia tam militans in terris quam triumphans in caelis vocatur Jerusalem, XX, 79, 4: *Et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei, novae Jerusalem,* Psal. II, 183, 1: *Et annuntiet in Sion nomen Domini, et laudem ejus in Thorse urbibus,* VIII, 145, 9: *Pulchra es, amica mea, suavis, et decora sicut Jerusalem.* Est velut Jerusalem, X, 236, 1: *Miserere civitati sanctificationi tuae Jerusalem, civitati requies tuae.* Cur sit turris gegis et Ophel sive Jerusalem et Sion, cur vocetur filia et Sion, XIV, 98, 2; 99, 1; 100, 1: *Et tu, turris gegis, nebulosa filia Sion, usque ad te veniet;* 307, 1: *Lauda, filia Sion; jubila, Israel; laetare et exulta in omni corde, filia Jerusalem.* Ecclesia est velut Sion, id est speculatio, IX, 236, 2; XI, 709, 1: *Et vocabunt te civitatem Domini, Sion, sancti Israel.* Sioni comparatur, XI, 495, 2: *Super montem vocatum caelum ascende, tu qui evangelizas Sion.* Vocatur Sion ob varias rationes, XVIII, 558, 2: *Illa autem quae sursum est Jerusalem, libera est, quae est mater nostra;* XIX, 506, 2: *Accessistis ad Sion montem et civitatem Dei viventis, Jerusalem caelestem.* Cur vocetur Jacob, Israel, XI, 697, 2: *Et (cum) venerit Sion redemptor, et eis qui redeunt ad iniquitatem in Jacob.* Est vera Sion et Israel, XII, 760, 1: *Faciam eas in gentem unam, in montibus Israel;* XIV, 555, 2: *Magnificetur Dominus super terminum Israel.* Per Israellem designatur, X, 548, 1. Cur dicitur mons Sion, latera aquilonis, civitas Domini virtutum, Psal. I, 313, 4: *Fundatur exultatione universae terrae mons Sion, latera Aquilonis, civitas regis magni;* Psal. II, 167, 2: *Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorare in monte sancto ejus.* Vocatur rus Iudaeorum ob tres causas, XII, 182, 4, 2: *Ego congregabo reliquias gentis mei de omnibus terris, ad quas eieceram eas illuc: et convertiam eas ad rura sua.* Ecclesia est mystice domus David, XIV, 517, 1: *In die illa, erit fons patens domui David,* Cur eam vocet Psaltes filium David, Psal. I, 297, 2; 298, 1: *Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam.* Templo et iudaeica synagoga designatur, V, 245, 1. Tabernaculo foederis et Sancti sanctorum denotatur, XVIII, 465, 4, 2: *Vos estis templum Dei vivi;* XIX, 423, 2: *Talem habemus pontificem, qui consistit in dextera sedis magnitudinis in caelis; sanctorum minister et tabernaculi veri quod fuit Dominus, et nos homo;* 432, 1. Ipsa est amplius et perfectius tabernaculum per quod Christus transivit, 440, 1: *Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum, per amplius et perfectius tabernaculum... introivit semel in sancta.* Eam representat area foederis, maxime triumphantem, XXI, 232, 2: *Et visa est arca testamenti ejus in templo ejus.* Denotatur

per candelabrum templi Judaici, XIX, 432, 1, 2; XXI, 28, 1.

Ecclesiae catholicae typus fuit Esther, IV, 376, 2. Representatur per hōrum in quo habitum fuit convivium Assueri, 364, 1. Ecclesiae imago Suzanna est, XIII, 183, 4. Symbolice cum beata Virgine comparatur, XI, 492, 1. Representatur per mulierem anictam sole, maxime Ecclesia quae erit in fine saeculi, XXI, 234, 2. Allegorice Alexandria populorum est, XIV, 192, 2.

Ecclesia vocatur hortus plantatarum, IX, 664, 1: *Arbor hortum meum plantavi, et inebriabo prati mei fructum*. Est hortus oculusus et fons signatus, VIII, 73, 2. Dicitur flos campis et filium convallium variis de causis, VII, 547, 1. Palma assimilatur propter multas analogias, IX, 636, 1, 2. Est terra desiderabilis, XIV, 600, 2: *Eritis enim vos terra desiderabilis*. Ecclesia cur columba sit, Psalm. 1, 29 in titul. Januae assimilatur, IX, 429, 1: *Beatus... qui respicit per fenestras illius et in januis illius audiens*. Cur chrysoprato gemma assimilatur, XXI, 394, 2. Est quasi domus punitentis, XIV, 72, 1: *In domo pulveris pulvere vos consperget*.

Ecclesiae typus est firmamentum, X, 386, 2: *Altitudinis firmamentum pulchritudo ejus est*. Item luna, 30, 4, 2; 395, 2: *A luna signum dies festi*. Soli, lux, iridi comparatur, Psalm. II, 100, 2: *Et thronus ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in aeternum, et testis in caelo fidelis*. Fulget ut sol et luna, XX, 436, 1. Arcturo sideri assimilatur, XIII, 582, 1. Aurora comparatur, Job, 84, 1: *Espectet lucem, et non videat, nec ortum surgentis aurorae*. Fuit diluculum et aurora, XII, 390, 1, 2: *Novi diluculum, multa est fides tua*. Est scabellum Dei, XI, 789, 1: *Culm scabes mea, terra autem scabellum*.

CAPUT SECUNDUM.

ECCLESIAE INSTITUTIO ET NECESITAS.

I. Ecclesia ante Christum. Ecclesia vetus et nova, Judaeorum et Christianorum, eadem est, XIV, 307, 1. Ejus institutionem et reformationem petit Psalter, in Psalm. CI, XIX, 362, 1: *Tu in principio, Domine, terram fundasti*. An in solis Elia, Eliseo et paucis sacerdotibus Eliae tempore constituerit, XVIII, 486, 2: *Domine prophetae tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt: et ego relictus sum solus, et quarunt animam meam*. Ecclesia vera cur olim in tribu Juda fuerit, XII, 40, 1.

II. Ecclesia formata a Christo. 1. Quomodo formata de carne et ossibus Christi, XVIII, 663, 2 et seq.: *Membra sumus corporis ejus, de carne ejus, et de ossibus ejus*. Est formata ex latere Christi dormientis in cruce, XII, 852, 1. Sub arbore malo est suscitata, VIII, 213, 1: *Sub arbore malo suscitavi te*. Quomodo desursum esse dicatur, XVIII, 558, 1: *Ilia autem quae sursum est,*

Jerusalem mater nostra. Cur dicatur de caelo descendere, XXI, 79, 1. Orta tantum post Christi recessum, sicut luna post solis occasum, XIV, 259, 2. Ecclesiam veterem reedificavit Nehemias novam edificavit Christus, IV, 230, 2.

2. Quomodo est a Christo prudenter edificata et roborata, VI, 247, 1: *Sapientia edificabitur domus*. Fundamenta et fabrica ejus, XI, 644, 4: *Ego ego sternam per ordinem lapides tuos, et fundabo te in sapphiris*. Ejus lapis fundamentalis est Christus, XVI, 75, 2: *Ego posuit est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israel*, XVIII, 269, 2: *Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Jesus*. Fundata est super petram, XIII, 646, 2: *Et plantabo eas super humum*. Ecclesiae fundamenta quae, Psalm. II, 75, 4: *Fundamenta ejus in montibus sanctis*. Ecclesiae edificatio ex quibus lapidibus, Psalm. I, 451, 1: *Deus satam faciet Sion, et edificabitur civitates Juda*. Ejus fabrica describitur juxta descriptionem templi Salomonis, XII, 792, 1. Symbolice delineatur in templo quod Ezechiel demonstratum est, 779, 4, 2. Quam augusta de ea apud Ezechiel dicantur, 779, 1. Ejus fabrica saepe in Scripturis comparatur tabernaculo domus, XV, 471, 2. *Nunquam legitis in Scripturis: Lapidem, quem reproboverunt edificantes, hic factus est in caput anguli*. Ejus localis et spirituales dimensiones, XVIII, 619, 1. Ejus quadratura tropologica exponitur, XXI, 376, 2: *Et civitas in quadra posita est, longitudo ejus tanta est quanta et latitudo*. Ejus structores et perfectores qui, XIV, 402, 1. Ecclesia cur dicatur fundari, non fundata, Psalm. I, 313, 1: *Fundatur exultatione universae terrae mons Sion*.

3. Ecclesia est a Christo in monte Sion capta erigi, V, 246, 2; XIV, 343, 1; Ecclesia Christiana cepit, in Jerusalem in Sion, de qua vaticinatus est Tobias, IV, 308, 1: *Jerusalem civitas Dei... luce splendida fulgebis, et omnes fines terrae adorabunt te*. Ejus hieroglyphicum et exordium, XIII, 260, 4. Ejus infantia fuit ab ortu Christi usque ad Pentecostem; inde vero incipit ejus adolescentia, VII, 604, 2. Ecclesia Dei duobus capitibus mirabilibus apparet: primo, quod ex incredibili varietate gentium convenit in unius fidei et sacramentorum unitatem; secundo, quod super Petrum, in fundata fuit, ut porte inferi adversus eam prevaleat non possint, Psalm. I, 313, 1: *Magnus Dominus et laudabilis nimis, in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus*. Ecclesia primitiva dicta foedus populorum, XI, 835, 2: *Dei te in facies populi, ut suscitaris terram, et possideres hereditates dissipatas*. Ecclesia Graeca prima pene in orbe effloruit deducit primos praestantissimos doctores, XIV, 463, 2: *Et suscitabo filios tuos, Sion, super filios tuos, Graecia*.

4. Quomodo praelata sit synagoga, et propinquior facta soli justitiae, XIV, 528, 1: *Stabant*

pedes ejus in die illa super montem Olivarum, qui est contra Jerusalem ad orientem. Potior est synagoga Judaeorum, VI, 404, 2 et seq. Ejus major gloria est quam synagoga, XIV, 343, 2: *Magna erit gloria domus istius novissimae plusquam prima*. Ecclesia vetus Judaeorum per multas rupturas cecidit, XIII, 643, 1: *In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit*. Ecclesia condita, templum fuit velut dirutum, et fundamenta evulsa, imo mons cui insidebat abscissus, XII, 779, 1, 2. Conflata est ex Judaee et Gentibus, XVI, 475, 2: *Atias oves habeo quae non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere... et fet unum ovile, et unus pastor*. Vestis est cujus pars detrita est synagoga, pars integrior Ecclesia nova Christi, XVIII, 518, 1. Ecclesia ex gentibus colligenda significatur per irsam Arona Jebusai, III, 938, 1. Ecclesia cur dicitur vas lineum omnigena animalia continens, XVII, 234, 1. Ecclesia gentium palmes est Christo vili insertus et non insectus, VIII, 4, 2.

III. Ecclesiae necessitas. Extra amonem est salus, XII, 853, 1: *In illoribus autem, et in palustribus non sanabuntur*. Arcae Noe comparatur, XIX, 491, 1: *Quam [conscientiam] quidam repellentes, circa Noem naufragaverunt*. Ecclesiae et arcae Noe analogiae, XX, 340, 1: *Eum fabricabitur arca in qua parvi, id est oculo animae salvae facti sunt per aquam*. Qui ab ea discedit a Christo disjunctus est, XVIII, 249, 2; XX, 233, 2: *Ecclesiae Dei quae est Corinthi*.

CAPUT TERTIUM.

QUAE SINT NOTAE ECCLESIAE A CHRISTO FUNDATAE.

I. VISIBILITAS. — Ecclesia est visibilis, XX, 283, 1: *Et ipsi tanquam lapides vitri superedificaverunt, domus spiritualis*. Ecclesia dicitur mons, IX, 121, 2: *Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini, in vertice montium*. Est in vertice montium, et ad eum fluent omnes gentes, ibid. Est domus Domini super montem edificata, XIV, 96, 1: *Et erit in novissima dierum erit mons domus Domini preparatus in vertice montium, et fluent ad eum populi, XII, 783, 1: Et dimisit me super montem excelsum nimis super quem erit quasi edificium civitatis*.

N. B. Aliunde visibilis est Ecclesia Christi in membris suis; in eorumdem membrorum conventibus, in actibus religionis quos adimplet, et in sua hierarchia.

II. UNITAS. — 1. Unitas fidei. Est eadem ubique, XVIII, 249, 1. In ea sola certus est sol veritatis, gratiae et justitiae, XI, 704, 1, 2: *Inbabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore dny tui*. Ad eam unitatem servandam obligati sunt Christiani, XVIII, 261, 1: *Obsecro vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes, et non sint in vobis schismata: sicut autem perfecti in eodem sensu et in eadem sen-*

sentia; XVIII, 631, 1: *Ipsae dedit quosdam apostolos... donec occurrerunt omnes in unitatem fidei*. Ecclesia est una et sola, XIII, 312, 2. Non est schismata scienda, XVI, 644, 2: *Erant autem tunicae inconsultis, desuper contexta per totum*. Quam ei noceant schismata, XX, 684, 2; 682, 1: *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes*.

2. Unitas communionis. Ecclesia est ovile Dei, XVI, 468, 1: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, illo fur est et latro*. Habet in se varia pasqua, 471, 1, 2. In ea omnes sunt concordantes, etsi natura, gente et moribus dispares, XI, 756, 1, 2: *Lupus et agnus pascentur simul, leo et bos comedent pascas*. In ea lupi habitant cum agnis, IX, 398, 4, 2. Ab Ecclesia Romana pendunt omnes Ecclesiae particulares, XI, 496, 1: *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion... Dico civitatibus Juda: Ego Deus vester*. Ecclesia est velut fasciculus Dei una Domini religione constructus, XIII, 639, 2: *Qui edificat in caelo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit*.

3. Unitas capituli. Ecclesiae caput est unum, et ipsa una, X, 460, 2: *Non est indutus illa [corona] alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius solis et nepotes ejus per omne tempus*.

III. SACRITAS. — Quomodo dicatur sancta et sine ruga, XVIII, 663, 1: *Christus dixerit Ecclesiam, et seipsum lavavit pro ea ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, et exhiberet ipse sibi gloriam*. Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujus modi, sed ut sit sancta et immaculata. Cur Deus complacet, XI, 726, 1: *Vocaberis voluntas mea in ea*. Quomodo sit Deo fidelis, 148, 2: *Post haec vocaberis civitas justis, urbs fidelis*. Per Christum incarnatum facta est habitaculum justitiae, mons sanctus, XII, 231, 2: *Benedictus ille Dominus; pulchritudo justitiae, mons sanctus*. Eam implet Christus, implet sanctitate et justitia, XI, 438, 2: *Et erit fides in temporibus suis, civitas salutis, sapientiae et scientiae: timor Domini ipse est thesaurus ejus*. Cur sit sancta, a sancto Spiritu repleta, XXI, 394, 2: *Cur dicatur civitas sancta, XI, 619, 1: Conurge... induere vestimentis gloriae*. Cur dicatur terra sancta, in terra sanctorum iniqua gentium, non videbit gloriam Domini. Peccatis offenditur, IX, 636, 1. Ex ea quando et quomodo impietas expelli dicatur in Babylone, XIV, 423, 1. Dicitur pax justitiae et honor pietatis, XII, 453, 1, 2: *Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: Pax justitiae et honor pietatis*. Ejus anima est fides et caritas, XIX, 293, 2 et seq. Ejus vita est martyrdom mors, XVIII, 442, 1: *Ergo moris in nobis operatur, vita autem in vobis*. Sancti semper manent, XI, 109, 1; 147, 2: *Et erit Omnis qui relictus fuerit in Sion... sanctus voca-*

ditur. Ipsa non est Babylonia, ut volunt haereticus, XXI, 307, 2; 312, 1, 2.

IV. CATHOLICITAS. — Eius praecipua nota est quod sit catholica, XX, 1, 2.

¹ Ecclesia quomodo sit propagata, XI, 594, 1: *Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuae: Angustus est mihi locus, fac spatium mihi ut habitem.* Quomodo se paulatim diffunderit, VI, 501, 2. Brevi tempore propagata est, *Psalm.* II, 254, 2: *Virga virtutis tuae emittet Dominus ex Sion: Dominare in medio inimicorum tuorum.* Significatur allegorice per aquas torrentis sensim crescentis Ezechielii visas, XII, 850, 1, 2. Cur comparetur grano sinapis, XV, 328, 1, 2.

² Ecclesia per omnes orbis partes diffusa est, IX, 647, 2; 648, 1: *Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiae.* XI, 631, 1: *Ad dexteram et ad laevam penetrabis.* Eius semina possidet gentes et terras desertas, 644, 1: *Et semen tuum gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit.* Quam lato se diffundat, XVI, 556, 2. Comparatur areole hortorum, IX, 664, 1. Ecclesia quare et quomodo magna, *Psalm.* I, 217, 2: *Confitebor tibi in ecclesia magna.* Quanta sit ejus amplitudo et capacitas, XIV, 373, 2: *Abque muro habitabitur Jerusalem, pro multitudine hominum et juncturorum in medio ejus.* Ecclesiae et regni Christi propagatio, *Psalm.* I, 467, 1: *Et dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.* Quomodo dilatanda, XI, 713, 1, 2: *Minimus erit in mille, et parvulus in gentem fortissimam.* Ecclesia Christi quaquam versum propaganda, XII, 234, 2; 235, 1. Per omnes gentes fundanda Ecclesia, aliquanto tempore apud eas stare debet antequam veniat mundi finis, sed quamdiu incertum est, XV, 505, 1.

³ Ecclesiae fecunditas. Ecclesia ex gentibus diu sterilis, *Psalm.* II, 268, 2: *Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lactantem.* Initio exigua et sterilis respectu synagoga, et deserta a Deo, fide, gratia; at postea his omnibus magis fecundata est quam synagoga, XI, 640, 1, 2. Cur mater fecunda dicitur, XVIII, 558, 3. Eius partus fecundus, XI, 760, 2: *Nunquid parturiet terra in die una, aut parietur gens simul? Quam multos pepererit Deo, XVIII, 558, 2: Latrare, sterili, que non parit, eruaspe et clama.* Est virgo virtutibus, mater prolibus, 559, 1. Quomodo pariat Deo filios masculos, XXI, 243, 2: *Et draco stilit ante mulierem quae erat paritura, ut, cum peperisset, fluitum ejus devoraret.* Ad eam venire ex omnibus gentibus, XI, 533, 2; 534, 1: *Noli timere, quia ego tecum sum: ab oriente adducam semen tuum, et ab occidentem congregabo te.* Dicam Aquiloni: Da, et Austro: Noli prohibere, offer filios meos de longinquo, et filios meos ab extremis terrae. Ad eam quomodo omnes gentes confluxurae sint, 122, 1: *Erunt... preparatus mons Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum*

omnes gentes. Quod significat tria: ¹ flumina populorum fluere contra naturam, sursum in altissimi montem ascendendo; ² eorum altentiam et rapidum cursum; ³ eorum cursum spontaneum, XI, 122, 4. Ad eam terranas gentes venire quam sit miraculosum, *ibid.*, XIV, 95, 1, 2. Ecclesia comparatur oleae et olivae, XII, 98, 2: *Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit nomen tuum.* Vocatur oliva propter varias analogias, XIII, 471, 1: *Ibant rami ejus, et erit quasi oliva gloria ejus, et odor ejus ut Libani;* XVIII, 193, 1: *Tu autem cum oleaster esses, socius radicis et pinguedinis olivae factus es.* Christo facta est in cornu filio olei, id est oleatum, olei ferax, oleo abundans et plenum, XI, 152, 2.

Ecclesia vinea comparatur, XI, 452, 2; XII, 304, 1; 601, 2; XV, 470, 1; XVII, 272, 2. Eius fecundus proventus, XI, 455, 1, 2. Producit bonos fructus, etiam malos habet pastores et doctores, XV, 471, 1: *Vineam suam locabit altis agricolis, qui reddant et fructum temporibus suis.*

V. APOSTOLICITAS (Vide verbo Apostoli, et infra CONSTITUTIO ECCLESIAE).

CAPUT QUARTUM.

QUE SINT ECCLESIAE NOTES.

I. PERPETUITAS. Ecclesia erit perpetua, X, 264, 1: *Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt;* XI, 641, 1: *Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extendi, ne parés: longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida.* Eius continuatio et duratio, XVIII, 187, 1. Ecclesia Romana perpetuo futura est, XI, 405, 1. Ecclesia catholica stabit usque ad finem mundi, XXI, 348, 1. In aeternum durabit, et semper habebit suos cives, XII, 751, 2: *Adducam super vos homines, populum meum Israel, et hereditate possidebunt te: et eris eis in hereditatem, et non ades ultra ut absque eis sis.* Durabit in aeternum, donec in beatum statum mutetur, XIV, 537, 2: 538, 1: *Habitabit in ea, et anathema non erit amplius; sed sedebit Jerusalem secunda.* Est solida, aeterna et caelestis, XIX, 357, 2. Eius pax et longevitas, XIV, 444, 1: *Adhuc habitabit senes et anus in plateis Jerusalem; et viri baculus in manu ejus pro multitudine dierum.*

II. IMPERFECTIBILITAS. id est, identitas perpetuae permanentie in sua natura. ¹ Ecclesia an possit defecere? In aeternum tota non deficiet, XI, 663, 1. Non potest omnino defecere, nec deficiet, XVIII, 485, 2. Ecclesia gentium susceptam fidem nunquam deseret, XIV, 537, 2: *Et stabunt pedes ejus in die illa super montem Olivarum.* Sub Antichristo non deficiet, XIX, 163, 2. In aeternum durabit, qui loquitur in vobis, Petro ut vicario Christi venit fundamentum innixa et solidata, in fide errare non potest, 369, 1, 2: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portas inferi non prevalebunt adversus eam.* Ipsa est

pecunia Christi qui in ea semper habitat, IX, 631, 1: *Et radicavi in populo honorifico, et in parte Dei mei hereditas illius, et in plenitudine Sanctorum detentio mea;* XV, 658, 2: *Et ecce vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.* Eius umbella Christus est, XI, 149, 2: *Creabit Dominus super omnem locum montis Sion, et ubi invocatus est, nubem per diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte; super omnem enim gloriam proleclio.* Et tabernaculum erit in umbraculo dicit ab astra, et in securitate, Est tabernaculum Davidis, id est Christi et Christianorum, XIII, 642, 2; 643, 1. Exinde quod Deus et Christus cum Ecclesia inhabitent, dicitur civitas Dei, XV, 658, 1. Est regnum Dei, 285, 2: *Qui autem minor est in regno calorum, major est illo;* XVII, 49, 2. Est mystice templum Dei, XIV, 587, 1: *Et statim veniet ad templum suum dominator;* XVIII, 461, 2: *Vos enim estis templum Dei vivi.* Cur dicitur sanctuarium Dei, XII, 760, 2: *Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus.* Est thronus gloriae Dei, 143, 2: *Solum gloriae altitudinis a principio, locus sanctificationis nostrae;* XIII, 92, 2: *Thronus ejus flammis ignis;* XXI, 94, 1: *Et ecce sedes postea erat in caelo, ubi supra sedem sedens.*

pecunia Christi qui in ea semper habitat, IX, 631, 1: *Et radicavi in populo honorifico, et in parte Dei mei hereditas illius, et in plenitudine Sanctorum detentio mea;* XV, 658, 2: *Et ecce vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.* Eius umbella Christus est, XI, 149, 2: *Creabit Dominus super omnem locum montis Sion, et ubi invocatus est, nubem per diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte; super omnem enim gloriam proleclio.* Et tabernaculum erit in umbraculo dicit ab astra, et in securitate, Est tabernaculum Davidis, id est Christi et Christianorum, XIII, 642, 2; 643, 1. Exinde quod Deus et Christus cum Ecclesia inhabitent, dicitur civitas Dei, XV, 658, 1. Est regnum Dei, 285, 2: *Qui autem minor est in regno calorum, major est illo;* XVII, 49, 2. Est mystice templum Dei, XIV, 587, 1: *Et statim veniet ad templum suum dominator;* XVIII, 461, 2: *Vos enim estis templum Dei vivi.* Cur dicitur sanctuarium Dei, XII, 760, 2: *Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus.* Est thronus gloriae Dei, 143, 2: *Solum gloriae altitudinis a principio, locus sanctificationis nostrae;* XIII, 92, 2: *Thronus ejus flammis ignis;* XXI, 94, 1: *Et ecce sedes postea erat in caelo, ubi supra sedem sedens.*

CAPUT QUINTUM.

ECCLESIAE CONSTITUTIO.

I. De anima Ecclesiae. ubi de Ecclesia pulchritudine. Omnes et soli justii pertinent ad Ecclesiam animam; variis quidem hominibus per peccata mortuis, sed per gratiam reviscentibus confidat, et in Christo coalescit, XII, 759, 2: *Sume tibi lignum unum, et scribe super illud: Juda et filiorum Israel sociorum ejus; et tolle lignum alterum, et scribe super illud: Joseph ligno Ephraim et cuncta domus Israel, sociorumque ejus.* Et adjuget illa unum ad alterum, tibi in lignum unum, et erunt in unione in manu tua. Consurget et fidelibus cruce et mortificatione expolitus, XIV, 353, 1, 2. Eius pulchritudo, VIII, 2, 1, 2: *Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatis myrrhae, et thuris, et universi pulveris pigmentarii.* Ista pulchritudo duplex, interna et externa, VII, 535, 1: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es.* Exterioris decoris, introrsum pulchra est, XIV, 503, 1. Eius splendor, XI, 644, 1. Ante Christum pauper, fuit ab illo splendida et dives facta, XI, 642, 2. Odori aromatorum fumo cur comparata, VIII, 4, 1. Cur dicitur terra desiderabilis, et caprea amabilis, XIV, 600, 2; 601, 4. Ecclesia stellis coronatur in capite, XII, 172, 2. Cur stellifera Joanni apparuit, XVIII, 409, 1: *Est corona gloriae Dei, XI, 724, 1, 2: Et eris corona gloriae in manu Domini.* Quotior bona ejus spiritualia sunt, praecipua, exercitia, virtutes et charismata, XIII, 490, 2. Est plenitudo, nam Dei donis

IV. INFALLIBILITAS. ¹ Ecclesia est columna et firmamentum veritatis, cur, XIV, 443, 1: *Habitabo in medio Jerusalem; et vocabitur Jerusalem civitas veritatis et mons Domini exercituum, mons sanctificatus,* XIX, 218, 1, 2: *Ut scias quomodo oportet te in domo Dei conversari, quae est columna et firmamentum veritatis.* Non potest errare in fide, *ibid.*, et seq. Omnis simul errare non potest, XI, 663, 1. Si semper de oraculo verae fidei Christus prospicit, XVI, 263, 1: *Ego autem rogavi pro te, et non defecit fides tua.*

² Cui debet hanc prerogativam. In Ecclesia christiana habitat et requiescit SS. Trinitas, IX, 27, 1. Qui eravit me, requievit in tabernaculo meo, XV, 269, 4. A Spiritu sancto assistitur. Non enim vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis, Petro ut vicario Christi venit fundamentum innixa et solidata, in fide errare non potest, 369, 1, 2: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portas inferi non prevalebunt adversus eam.* Ipsa est

imploratur, XIX, 78, 1: *In ipso (Christo) complacuit (Patri) plenitudinem inhabitare. Ejus vestimenta quoniam, VIII, 74, 1: Olor vestimentorum tuorum sicut odor thuris; Psalm., I, 297, 2: Astilut regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata candelate. Ejus tunica quoniam, VIII, 104, 2: Expositi me tunica mea, quomodo induar illa? Cur et setur calcatus ianthinus, XIX, 85, 1. Eam ornant varii religiosi ordines, XVIII, 252, 4.*

II. *Ecclesia intima unio cum Christo. Ecclesia anima et vita Christus est, XVIII, 632, 2; 633, 1: Donec occurrerimus unum in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei in eorum perfectum, in mensuram altitatis plenitudinis Christi. Ejus societas est cum Christo et Deo, XX, 521, 1: Societas nostra sit cum Patre, et cum Filio ejus Jesu Christo. Est corpus Christi, XV, 512, 4. Ubi cumque fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquila; XVIII, 374, 2: In uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus. Christus caput est Ecclesie, et Ecclesia est complementum Christi tanquam sui capitis; XVIII, 352, 2: Volo autem vos scire, quod omnis tiri caput Christus est: caput autem mulieris vir; caput vero Christi Deus; 597, 1: El ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam; 598, 1, 2: Quae est corpus ipsius, et plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. In eam Christus summam potestatem habet, XXI, 71, 1, 2: Qui habet clavem David; qui aperit, et nemo claudit; claudit, et nemo aperit. Ecclesia Christi est, non Pontificis, XX, 379, 1: Pascite qui in vobis est regem Dei. Est novus mundus et regnum Christi, XI, 763, 1: Rene ego creo calos novos et terram novam, XV, 398, 2; 600, 2; 601, 1. Jesus autem stetit ante presidem, et interrogavit eum pressis, dicens: Tu es rex Judaeorum? Respondit illi Jesus: Tu dicis, XVI, 30, 2; 21, 1: El regnabit in domo Jacobi in aeternum, et regni illius non erit finis. Materialiter et rursus est regnum Christi, XIII, 644, 1. Ejus regnum adit Christus in cruce, dum de morte et inferno, peccato et mundo triumphavit, XV, 462, 2 et seqq.*

Ecclesia est sponsa Christi, Psalm. I, 297, 2: Astilut regina a dextris tuis. Cur dicatur sponsa et sponsus et qua ratione, XI, 721, 2: Induit me vestimenta salutis, et indumento justitiae circumdedit me, quasi sponsum decoratur corona, et quasi sponsum ornatum monilibus suis. Ejus cum Deo matrimonium, 612, 1: Ut mulierem derelictam et macerentem spiritu vocavit te Dominus, et uxorem ab adolescentia abjectam, dixit Deus tuus. Eam sibi Christus copulavit ut conjugem, XIII, 286, 2. Christus ejus sponsus est, XVIII, 667, 1: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia. Ejus epithalamium canit Psalmus Psalm. XLIV, XIX, 360, 2. Est Agni sponsa in hac vita, in futuro erit uxor, XXI, 334, 1: El uxor ejus praeparavit se; et datum est illi ut cooperaret se byssino splendenti et candido; byssinum enim

justificationes tui sanctorum. Eam quam ardenter Christus amet, XIV, 336, 2. Amor Christi erga eam adulterio Davidis comparatur, XVIII, 101, 2; 102, 1. Christo sponso suo reddit bonum, VI, 494, 1: Reddet et bonum, et non malum, omnibus diebus vitae suae. Sub umbra Christi quomodo quiescit, VII, 554, 1: Sub umbra altius quem desideraveram sedi, et fructus ejus dulcis gutturi meo. Est Christi palmetum amantissimum, IX, 636, 1.

III. *De Ecclesiae corpore. Quibus coalescat corpus seu pars exterior Ecclesiae. A fidelibus inter se consociatis constituitur, XVI, 353, 1. 2. Est velut magna familia et domus, XIX, 214, 2: Oportet Episcopum esse... suae domus bene praeparatum. Ad corpus Ecclesiae seu ad visibilem Ecclesiam spectant omnes Christi fideles, tam justi quam peccatores, tam boni quam mali, XV, 334, 2: Simile est regnum caelorum sicut missa in mare, et ex omni genere piscium congregantur. In ea tam sunt polli et peccatores, quam justi et sancti, XI, 457, 1, 2. Item, tam electi quam reprobi secus ac Calvinus docet, XIX, 293, 2: In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia. Sunt in Ecclesia etiam haeretici et schismatici, in eo sensu quod ejus jurisdictioni subsonant, licet ejus boni sint privati, XVIII, 290, 2. Ecclesia similis est aere in qua plures sunt paleae quam tritici grana, XV, 106, 1: Cujus ventiliarius in manu sua, et per mundabit aream suam et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem conturbet igni inextinguibili.*

Ecclesiae membra mystica quae sint, XVIII, 376, 1, 2. Vos autem estis corpus Christi et membra de membris, 636, 2: Ex quo lotum corpus compactum et connexum per omnem juncturam subministrations, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in edificationem sui in charitate. Fi conveniunt sex proprietates corporis et membrorum, 376, 1, 2: Vos autem estis corpus Christi, et membra de membris.

IV. *In quas classes qui Ecclesiam confitentur, distribuuntur. Corpus Ecclesiae suo ordine est compactum, XVIII, 630, 2: Ipsa dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores et Doctores ad consummationem sanctorum. Ejus fortitudo, pulchritudo, consistit in ordine hierarchico, VIII, 146, 1: Pulchra es, amica mea, suavis, et decora sicut Jerusalem: terribilis ut castrorum caeter ordinata. Ecclesia hierarchia praesertim angeli extremi ordinis, XVIII, 355, 2: Ideo debet multum potestatem habere supra caput propter angelos. Nemo in Ecclesia ministrat, qui ad tale ministerium non habet titulum, 207, 4. Habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes, sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina. Nomine Ecclesiae cui peccantes obstinate denuntiarj jubetur, intelliguntur ejus pastores et*

rectores, XV, 409, 2: Quod si non audierit eos (testes) dico Ecclesiae. Ejus rectores qui affligit, Christus affligit, V, 583, 1: Non est binum damnatum in ferre justo, nec percutere principem qui recte judicial.

2. *Ecclesia caput visibile. Ecclesia super Petrum est fundata et edificata, XV, 366, 1: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Duodecim privilegia uni S. Petro respectu totius Ecclesiae a Christo concessa: primum, quod a Christo creatus sit petra et fundamentum Ecclesiae; secundum, quod Petrus fuerit caput, superior, rector et iudex omnium Apostolorum; tertium, quod fuerit hierarcha, quodque ab eo omnis ordo hierarchicus descendat; quartum, quod Christus S. Petro ejusque successoribus promiserit et dederit assistentiam Spiritus sancti ad regendam Ecclesiam et docendam veram fidem; quintum, quod Petrus et Pontifex quilibet Christi personam et auctoritatem praesentaret; sextum, quod S. Petrus ejusque successores Romani Pontifices toti Ecclesiae praesint quasi monarchae; septimum, quod jus et imperium Petri non tantum sublimius, sed et amplius sit quam quorunvis regum et imperatorum; octavum, S. Petri jus et imperium non tantum in terram, sed et ad inferos et superos pertinet; nonum, S. Petri potestas propagatur in posteros, et ceteris patriarchis deficientibus, inconvessa perdurat et durabit usque ad finem mundi; decimum, S. Petri potestas et dignitas superat potestatem Abraham, Moysi, Aaronis, Melchisedech, omniumque veterum pontificum, patriarcharum et prophetarum; undecimum, S. Petrus per discipulos a se missos fundavit per totum orbem Ecclesiam; duodecimum, non ita caelum splendescit, quando radios suos sol demittit, sicut Romanorum urbs duas illas lampadas (Petrum et Paulum) ubique terrarum effundens, XX, 232, 2 et seq. Ejus regimini necessaria est subordinatio episcoporum, sacerdotum, et fidelium omnium sub uno Pontifice, XV, 253, 2: Duodecim autem Apostolorum nomina sunt: Primus, Simon, qui dicitur Petrus, etc. Ecclesiae regimen est monarchicum, XVI, 646, 1: Dicit et (Petro): Pasce agnos meas. Est regnum sacerdotale, et regale sacerdotium, XX, 285, 2: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, XXI, 132, 1, 2: Peccatis non deo nostro regnum, et sacerdos, et regnabimus super terram. Ecclesiae caput uscularum reges in Pontifice qui est Ecclesia caput, XI, 594, 2; 594, 1, 2: Vultu in terram demisso adorabunt is (reges) et pulverem pedum suorum tingent. Ecclesia Romana caput est omnium Ecclesiarum, XX, 232, 2.*

3. *Ecclesiastica potestas est immediata a Deo, XVIII, 220, 1: Non est enim potestas nisi a Deo. Ecclesia duplicem habet potestatem, unam spiritualem et alteram temporalem, XV, 577, 2. Haec duplex potestas figuratur per duos gladios, ibid. In ea duplex est regnum, unum quantum ad spiritualia,*

alterum quantum ad temporalia, XII, 819, 1. Non evertit regna mundi, XVIII, 219, 1: Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit. Ecclesia non judicat paganos et cur, 290, 2: Quid mihi de his qui foris sunt judicare?

Non omnia ad ejus regimen spectantia Christus constituit, sed multa reliquit successoribus, XIX, 323, 1: Illius rei gratia reliqui te Crete, ut ea quae desunt corrigas, et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi. Ecclesia olim regabatur, non jurisdictione distincta, et spiritu, 3, 2: Paulus et Timotheus, servi Jesu Christi omnibus sanctis in Christo Jesu, qui sunt Philippis, cum episcopis et diaconibus. In Ecclesia est potestas peccata retinendi et absolvendi; hoc significatur per sardineum et jaspideum colorem Dei sedentis in throno, XXI, 95, 2: El qui sedebat, similis erat aspectu lapidis jaspidis et sardinis. Ecclesiastica immunitas a jurisdictione civili, quando introducta, XVII, 412, 1, 2: Dixit autem Paulus: Ad tribunal Caesaris sto, tibi me oportet judicari. Ecclesiasticis superioribus est obediendum, XIX, 522, 1: Obediite praepositis vestris, et subiacete eis.

4. *Ecclesiae varii ritus et usus ab ea statuti vel observati. Quos ritus praesertim Ecclesiae adhuc observet et retineat, XVIII, 395, 2. Octo ritibus Ecclesiae antiquae successerunt octo ritus moderne, ibid. Cur praesertim et responsoria iteret, IX, 231, 1: Non iteret verbum in oratione tua. Semper laudat SS. Trinitatem, 445, 1: Sapientia enim Dei asclabita, et in ore fidei abundabit, et Dominator dabit eam illi. Semper orat pro summo Pontifice, XVII, 261, 2: El Petrus quidem serabatur in carcere. Oratio autem febat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Multos ritus et Zacharia et Apocalypsi et similia symbola rerum sacrarum mutuata est in officio ecclesiasticis, XIV, 291, 2. Utitur quarto libro Exodus in introitu Missae, et in officio de Marlyre, IV, 263, 1. Cur praesertim sanctis Veteris Testamenti celebret festum septem fratrum Machabaeorum, 529, 2. Quomodo peccatoribus defunctis adhibeat suffragia, 554, 1: Rogaverunt ut id quod factum erit delictum oblivioni traderetur. Omni ratione satagit adjuvare animas fidelium defunctorum, ibid. Velat carnes caesae sanctificatas, XIX, 226, 2: Omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Quando et quare praecipit Eucharistiam jejuniis sumi, XVIII, 358, 1, 2: Unusquisque enim suam canem praesumit ad manducandum. Et alius quidem exurit, alius autem ebrius est. Cur veniit matrimonium Christiani cum haeretica, et irritavit Christiani cum pagana, 322, 1: Quod si dormierit vir ejus, liberata est, cui vult nubat, tantum in Domino.*

Ecclesia quot choros spirituum agnoscat, VII, 271, 1: Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. An nulla agnoscat et colat

namina angelorum præter tria, IV, 363, 1; XXI, 21, 1. Ecclesia Abyssina ethnicum servat ritus agnosticos, XVIII, 20.

Ecclesia toleravit initio in Judæis conversis aliquos errores, XVIII, 230, 3; Nam alius *judicat diem inter diem, alius autem judicat omnem diem, unusquisque ergo in suo sensu abundat.* Olim episcopos et presbyteros in hæresim lapsos recipiebat quidem ad penitentiam, sed privabat officio sacerdotali, et sæpe redigebat ad communionem laicam: sed postea invalescente lapsorum numero, multos in pristinum sacerdotii gradum restituit, XII, 833, 2. Cur Origenem damnarit, XIII, 235, 1.

CAPUT SEXTUM.

ECCLESIE MILITANTIS STATUS, CONDITIO, PROBATIONES, VICTORIE, CUM REGIBUS ET HOMINIBUS RELATIONES.

1° Ecclesia habitat hæc in tabernaculum quasi hospes, XI, 634, 1: Dilata locum tabernaculi tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende. Significatur per dispositionem castrorum Hebraicorum in deserto, II, 199, 2: Singuli per turmas, signa atque ventilla et domos cognationum suarum castrametabantur. Duas habet vitas, unam qua laborat in terra, altera qua remuneratur in celo, XII, 801, 2: Et extra portam interiorem, gazophylacia cantorum in atrio interiori. Quando dicitur laborare sibi, 120, 2: Majores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non invenerunt aquam, reverteruntque vasa sua vacua: confusi sunt et afflicti. Sine bello esse nequit, cum sit militans, XIV, 122, 1. Per navem significatur, XII, 701, 2. Navis est in mediis tentationum fluctibus, XV, 234, 1: Et ecce motus factus est in mari, ita ut nauicula operiretur fluctibus. Navis est Petri, XVI, 109, 1. Ascendens nubes in unam navim quæ erant Simonis, rogavit eum in terra reducere passillum. Continuo luctatur cum Lucifero ejusque associis, XXI, 235, 1. Ecclesia luctus qualis, Job, 357, 2: Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nihilum redacti sunt omnes virus mei.

2° Ecclesia persecutionibus semper obvia fuit. Ecclesia vix nata in Abel persecutionem patitur, Psalm. II, 368, 1: Super exproperaverunt me a juventute mea, dicit nunc Israel. Ecclesie varia cum adversis contumacia, XXI, 146, 1. Ecclesia filium inter spinas soliditatis, hæresis, et malorum Christianorum, VII, 530, 1: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Semper in medio persecutionum est Ecclesia, Psalm. II, 254, 2: Dominare in medio inimicorum tuorum. Ejus primæ persecutiones a Romanis imperatoribus excitatae, XXI, 141, 2: 142, 1. Ejus persecutores as sint Gog et Magog, XII, 765, 2. Ecclesie primitivæ persecutio quamdiu duravit, XXI, 185, 4. Ecclesie Hierosolymitane quanta dispersio fuerit, XVIII, 190, 4: Iacta est autem in illa die persecutio magna in Ec-

clesia, et omnes dispersi sunt per regiones Judææ.

3° Persecutionum Ecclesie causa. Ecclesie pugna adversus hostes, Deo præcipuo auctore. Psalm. I, 388, 2. Eam Deus ob fideliū peccata graviter sinit affligi, XII, 653, 1. Persecutionibus agitatur sæpe ob peccata fidelium, XIII, 112, 2: Tibi, Domine, justitia, nobis autem confusio faciei, sicut est hodie. Ob scelera impiorum turbatur et punitur, 318, 2. Ejus afflictæ lamentationes, XII, 349, 1, 2.

4° Ecclesia semper in persecutionibus auxilium a Deo, victoriam et augmentum, accipit. Quantum ejus curam habeat Deus, XIV, 499, 2. Eam, quam sublimiter, et potenter et magnifice Christus pascit ac teneat, XIV, 420, 2: Et stabilis, et pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui. In ea confidit Deus et Christus, et facit eam fortem et stabilem, VI, 492, 1: Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit. Ejus murus et antemurale quæ sint, XI, 373, 2: Urbs fortitudinis nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus et antemurale. Eam quam validis vallibus Deus communit, XIV, 456, 2: Et circumdabo domum meam ex his qui militant mihi cunctes et revertentes. Pro hujus salute et tutelo nihil reformidandum, IV, 220, 2. Quæ sit ejus fortitudo, XIV, 463, 2: Extendam mihi Judam quasi arcum, implevi Ephraim; et suscitabo filios tuos, Sion, super filios tuos, Græcia: et ponam te quasi gladium fortium. Licet exagitata persecutionibus, semper tamen loco suo firma mansit, 305, 2. Ejus solemnitas, firmitas, charismata, munimen, XI, 442, 2: In excelsis habitabilis, munimenta saxorum sublimitas ejus. In persecutionibus sperat liberationem, VI, 503, 2; 504, 1. Ecclesia primitiva in persecutionibus divinis consolationibus abundabat, XVIII, 139, 2: Sed et nos ipsi primitivus spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes. Est semper invicta, XV, 369, 2 et seq.: Porta inferi non prævalebunt adversus eam. Ecclesia contra inimicos victoria mystice designata, Psalm. I, 388, 1: Quis deducet me in civitatem militum? quis deducet me usque in Idumæam? Ejus restauratores quovis sæculo semper Deus excitavit, XIV, 326, 2; 327, 1. Eam ut cepit Deus, ita et promovet, XXI, 25, 2. Ejus custodes sunt Angeli, XI, 726, 2: Super muros tuos, Jerusalem, constitui custodes. In die illa ponam duces Juda sicut caninum ignis in lignis, et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu: et habitabitur Jerusalem rursus in loco suo in Jerusalem. Excindere eam tyranni voluerunt, sed non poterunt, XIV, 102, 2: Et nunc congregatae sunt super te gentes multæ, quæ dicunt: Lapidetur: et aspiciet in Sion oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, et non intellexerunt consilium ejus, quia congregavit eos sicut fanum areæ. Est allegorice lapis oneris quem cuncti tollere et abjicere volentes

male perire, 504, 2: Ponam Jerusalem lapidem oneris cunctis populis. Eam persequentes a vermicibus sunt consumpti, II, 322, 1. Eam quomodo et quando Deus sit consolatus, XIII, 316, 2. Adversus et persecutionibus promovetur, XV, 357, 2. Crovit persecutionibus, XVII, 459, 2: In diebus autem illis, crescente numero discipulorum, hæreses convellit, in adversis magis effulget, XXI, 394, 2; 395, 1. E persecutionibus gloriosior exurgit, 38, 1: Fui mortuus, et ecce sum vivens. Ejus jura quomodo Deus quotidie propagat, XIV, 347, 2.

Ecclesie felicitas quando futura, XXI, 346, 2; 357, 2; 358, 1. Ei magna pax promittitur, XI, 707, 1: Aperientur porta lux fugiter: die et nocte non claudetur. Ejus pax sita in assidua crum hostibus suis lucta et victoria, 237, 1: Multipli habitus ejus impletur, et pacis non erit finis. Ei vacem quomodo Christus attulerit, XIV, 422, 1. Eius magnus dies quis sit et fuerit, XIII, 302, 1. Eju felicitas in quo sita sit, XIV, 307, 2: Avertit (De nimis) inimicos tuos, rex Israel Dominus in medio tuo. Eju septem status an solum in Apocalypsi describantur, XXI, 7, 4. Ultimam ejus bellum cum Antichristo, 146, 1. In fine mundi pariet suos filios magnis doloribus, 239, 1: Et in ulero habet clamabat parturiens, et cruciabitur ut pariat. In fine mundi aletur in solitudine a pastoribus verbo Dei, toto tempore Antichristi, 249, 2: Et date sunt mulieribus duæ aquila magnæ, ut volarent in desertum, ubi alitur per tempus, et tempora, et dimidium temporis. Ejus gloria et imperium æternum ad Christum gloriam spectat, 24, 1: Fecit nos regnum et sacerdotes Deo et Patri suo: ipsi gloria, et imperium in sæcula sæculorum.

5° Et conferre plurimum reges et principes debent et possunt, XI, 710, 1: Suges lac genitium et mamilla regum lactaberis. Ecclesie gloria summa fuit, quod Roma et imperatores Romani ei caput subdidissent, 708, 4, 2: Et venient ad te curvi fitt eorum qui humiliaverunt te, et adorabunt vestigia pedum tuorum. Ejus opes ei a principibus collatae, 710, 1, 2. Quomodo ornamenta regum sibi appropriat, 643, 2; 644, 1: Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos. Ecclesia licite possidet opes et prædia, XVII, 415, 2. Ecclesia pauper coruscabat miraculis, jam opibus tuctur auctoritatem, ibid.

6° Quid sit Ecclesia pro fidelibus. Ecclesia est velut mater nostra, V, 32, 1: Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ. Est nidus fidelium, X, 245, 1: Quis credit ei qui non habet nidum, et deflectens ubicunque occuraverit, quasi succinetus latro exsiliens de civitate in civitatem. Est cervæ charissima, V, 149, 1: Cervæ charissima, et graissimus hinnulus. Ubera ejus inebriant in omni tempore, in amore ejus delectare fugiter. Per apem denotatur, 160, 2: Per pulchram mulierem designatur, X, 241, 2: Spectes mulieris exhiberat faciem viri sui. Est insar materis sedulæ, V, 349, 1: Mulier diti-

gens corona est viro suo. In muliere forti allegorice describitur, VI, 488, 2; 490, 1: Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus præfatum ejus. Ejus pretium, 490, 2. Quomodo operetur lanam et linum, 497, 1. Lana est pietas, linum carnis maceratio, ibid. Est velut navis mercatoria, de longe portans annonam, 498, 2. Quomodo de nocte surgere dicitur, 500, 2: Quæ duplii veste vestiatur, 508, 2; 509, 1. Ejus vestis byssus et purpura, id est castitas et pura charitas, 511, 1. Quomodo vestiatur fortitudine et decore, 517, 1. Velut mensa est, 176, 1. Habet semper instructum convivium, XV, 474, 2 et seqq. Cur dicitur esse vidua, V, 469, 1, 2: Domum superiorum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos viduæ. Allegorice domus justi est, 451, 2. Domus justi plurima fortitudo. Est domus discipline, X, 556, 2: Appropiate ad me, inducti, et congregate vos in domum discipline. Est regnum æquium in quo rex Christus, pater Abraham, XVIII, 84, 2. Est in incipientibus ut aurora, in proficiendis ut luna, in perfectis ut sol, V, 118, 1: Justorum autem semita, quasi lux splendens: procedit et crescit usque ad perfectam diem. De celo descendit et eo ducit, XVII, 236, 1: Hoc factum est per ter, et statim receptum est vas in celum. Laudabitur in caelis a Christo et a sanctis, VI, 523, 1: Surrexerunt fitti ejus, et beatissimam prædicaverunt; vir ejus, et laudavit eam.

CAPUT SEPTIMUM.

ECCLESIA TRIUMPHANS.

Ecclesie triumphantis descriptio, XI, 443, 4, 2: Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ. Ecclesia triumphantis stemmata quatuor analogice notantur in quadriformibus cherubinis XII, 508, 2. Ecclesie militantis et triumphantis typus, XIX, 406, 2; 407, 1: Quam (speciem) sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, et incidentem usque ad interiora velaminis, Ecclesia militans pendet a triumphante, V, 93, 2. Cur Ecclesia triumphantis dicitur Sion, XIX, 506, 2. Accessit ad Sion montem, et civitatem Dei venerit, Jerusalem caelestem. Ecclesiam triumphantem nulli adversarii alligere, nulli omnimodo polluere poterunt, XIII, 525, 1: Et scietis quia ego Dominus Deus vester, habitans in Sion. Ecclesia triumphantis et celestis describitur in typo civitatis quam vidit Joannes descendentem de celo, XXI, 363, 2. Sua insignia sumit a militante, 364, 1. Ejus dotes ex ordine recensentur, ibid. et seqq. Ipsa cur dicitur sancta et nova, 365, 2: Et vidit calum novum, et terram novam. Ejus elogium, 366, 1. Quomodo de celo descendere dicitur, 367, 1: Vidi sanctam Jerusalem novam descendentem de celo a Deo. Quomodo descendere simul et stare dicitur, ibid. Est sponsa ornata viro suo, 368, 1: Paratum, sicut sponsam

ornatam vitro suo. Est civitas fortium, victorum et triumphantium, XXI, 368, 2. Vocatur tabernaculum ob quatuor causas, 369, 1: *Et iudicium vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.* Cur dicitur sponsa Agni, 372, 1: *Veni, et ostendam tibi sponsam uxorem Agni.* Ejus porte duodecim quod denotent, 373, 2: *Hebebat murum magnum et altum, habentem portas duodecim, et nomina inscripta, quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel.* Quanta fuerit portarum ab invicem distantia, 374, 1. Ejus portae quomodo dispositae, *ibid.*, 2. Ejus fundamenta duodecim habebant inscripta nomina duodecim Apostolorum, *ibid.* Aureo calamo eam metitur Angelus, 375, 2. Quadrangula est, 376, 1. Ejus longitudo et latitudo, 377, 1: *Longitudo ejus tanta est quanto et latitudo.* Ejus ambitus, *ibid.* Ejus latitudo, longitudo et altitudo quomodo aequalia sunt, 378, 2 et seq. Ejus murus quam sit altus, 379, 2: *Et mensus est murum ejus centum quadraginta quatuor cubitorum mensura hominis, quae est Angli.* Ejus domus quales sint, 380, 2. Est ex auro structa, quomodo, *ibid.* *Ipsa vero civitas aurum mundum, simile vitro mundo.* Quomodo sit aurum, *ibid.* Ejus fundamenta erant ex gemma, et gemmis ornata, 381, 2; 382, 1: *Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata.* Ejus portae caelatae ex margaritis, 398, 1: *Duodecim porta duodecim margaritae sunt, per singulas.* Ejus plateae et domus ex auro pellicuda sunt, 401, 1: *Et platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum pellicudum.* Ecclesiasticus, tanquam vitrum pellicudum. Ejus claritas est a Deo et Agno, *ibid.*, 2: *Et civitas non eget sole neque luna; nam claritas Dei illuminavit eam.* Ejus frequentia, nobilitas, opulentia, 402, 2: *Et reges terrae afferent gloriam suam et honorem in illam.* Quomodo ejus portae non claudantur die ac nocte, *ibid.*: *Et porta ejus non clauduntur per diem, nec enim non erit illi.* Nihil inquinatum illic ingreditur, 403, 1: *Non intrabit in eam aliquod coinquatum.* Ejus fluvius, quis, 405, 1: *Et ostendit mihi fluvium aquae vitae splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei et Agni (Vide Coelum).*

ECCLESIASTES. Ecclesiastes qui sit. et unde sic dicitur liber Salomonis, V, 1, 4; VII, 2, 1; IX, 27, 4. Cur hebraice feminine vocetur *coheleth*, XIV, 387, 2. Hic liber an scriptus a Salomone post lapsum in idololatriam, et ab eo poenitente, V, 248, 2; VII, 2, 1. An carmine scriptus, V, 252, 2; VII, 4, 2. Hujus libri argumentum, VII, 2, 2 et seq. Mystice Ecclesiastes est Christus, 11, 2. Ecclesiastes liber protocanonicus, 4, 1. Ejus interpretes quinam, 6, 2. Ejus scopus et finis, 5, 1.

ECCLESIASTICI LIBER. Ecclesiasticus liber an ecci canonicus, IX, 15, 1. Id negant haeretici, et unde, *ibid.* Probatur hunc librum esse canonicum, *ibid.*, 2. Citatur a variis Patribus Graecis et Latinis, 16, 1, 2. Olim extitit hebraice, et habitus est canonicus a Rabbiniis, X, 572, 1. Ejus

auctor non est Salomon, sed Jesus, filius Sirach, IX, 17, 2. Cur Salomoni sit ascriptus, V, 10, 1; IX, 18, 1. Annectitur ut plurimum liberis Salomonis, *ibid.*, et 2. Numeratur inter libros propheticos, 19, 1. Quando sit scriptus, 19, 1, 2. Et quidem hebraice, vel potius syriace, 21, 2. Hebraice non extat, 39, 1. Ejus latinus interpres quis fuerit, 42, 1. Cur Graecus textus ita sit varius, 23, 2. Ejus varii interpretes et commentatores, *ibid.*, et 24, 4. Saepe ulitur apologis, 25, 1. Quare dicitur Ecclesiasticus, 27, 1. Cur vocetur *navperoc*. In quo praestet Proverbiis Salomonis, *ibid.* Tres ejus libri partes, *ibid.*, 2. Cujuslibet virtutis officium particulariter recenset, et omnes partes moralis doctrine, 29, 1. Multi praesentes eum assidue legunt, *ibid.* Methodus hujus libri, *ibid.*, et 2. Tractat ethicam tam naturalem quam supernaturalem, *ibid.* Sententiarum ejus ordo saepe in Graecis aliis est quam in Vulgata, *ibid.*, 2. In praecipuis moralibus tradendis ethicos omnes superat, 32, 2. Ejus stylus, 37, 2. In eo saepe retinetur verbum est aut sunt: item scopus et finis sententiae, 39, 1. Ejus sententiae non significant quid semper, sed quid plerumque contingat, *ibid.*, 2. Non servat in is ordinem aut connexionem, *ibid.* Saepe ab una re transit ad aliam et vicinam, *ibid.* Omni genera praepcepta complectitur, *ibid.* Ejus libri scopus est agere de sapientia tum in genere, tum in specie, 206, 1. Ecclesiasticus non textit elogia omnia virorum illustrium, XIV, 548, 2.

ECCLESIASTICUS, ECCLESIASTICI. Ecclesiasticorum duo munia doctrina et ministratio, XVIII, 206, 2. Quibus in rebus eis gloriandum, et quid in die iudicii Christus ab eis exigit, 497, 1. Ecclesiastici saecularia non tractant, XVI, 168, 2. Fugiant mulieres, XIX, 235, 1, 2. Ecclesiastici non debent esse canones et mercatores, X, 17, 2. In pauperes liberales cur esse debeant, XX, 579, 1, 2. Caveant avaritiam et simoniam, XV, 259, 1. Eorum avaritia carpitur, XI, 155, 2. Ecclesiasticorum pensionariorum avaritia reprehenditur, XII, 740, 1, 2. Ecclesiastici se suosque ditantes suggillantur, V, 472, 1. Domum suam conturbant et Ecclesiam scandalizant, *ibid.*, 2. Ecclesiasticus si opes quas beneficium percepit, relinquat cognatis laicis, eosque inde locupletet, peccatum mortale esse censent plerique, XIII, 634, 4. Invectiva in eos qui beneficia beneficis accumulunt, *ibid.* Eorum cupiditate fovetur valde avaritia laicorum, *ibid.* Ecclesiastici affectus erga cognatos moderari debent, XII, 835, 1, 2. Ecclesiastici principes quomodo fundant sanguinem animarum, XII, 664, 1 (Vide Erisopus, PASTOR, SACERDOS).

ECCICIA. Eediciam S. Augustinus reprehendit quod inscio marito laicam vestem deposuisset ut habitum monachae assumeret, IV, 397, 2; XIX, 236, 1.

ECCICIUS. Eedicius senator Burgundiae in fama multa milia pauperum aluit, XII, 642, 2.

ECHINUS. Echinus in globum convolutus, typus est innocentiae, V, 284, 2. Intra spinas suas latitans hostem non timet, VI, 138, 1. Echinus terrestris ex invidia suum corium corrumpit, IX, 413, 1.

ECHO. Echo quid, ejus causa, VIII, 617, 2. Echo septem vocum ubi, XXI, 215, 2.

ECLIPSIS. Eclipsis solis facta in passione Christi, allegorice indicata per Amos, XIII, 629, 1. Eclipsis solis facta moriente Christo, visa est a S. Dionysio Areopagita, XV, 77, 2. Quae ea sint miracula, 627, 1 et seq. Fait ea per totam terram, *ibid.*, 2. Eclipsis nulla fit in plenitudine, 627, 1.

ECEPHIAS. Ecephas ventus quis sit, et unde dicitur, XIV, 211, 1; XVII, 427, 1, 2. Quam in Italia sit procellosus, XIV, 214, 1. Ejus praesidium, XVII, 427, 1, 2.

EDEN. Eden ubi, in qua situs erat paradysus terrestris, ruit in Mesopotamia et lacis vicinis, XIII, 542, 1. Eden regio Syriae amonissima erat juxta Damascus, XII, 700, 1, 2.

EDGARUS. Edgarus Angliae rex quam esset pacificus, I, 274, 1. Ob parvitatem corporis contemptus, hostem veniam petere coegit, VI, 461, 1.

EDMUNDUS (S.) ANGLE REX. Edmundus Angliae regis et martyris in tormentis tolerantia, XI, 634, 1. Ejus corpus quomodo post mortem integrum reperit et locutum, 762, 2.

EDMUNDUS (S.) CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPUS. S. Edmundus quomodo a matre puer ad virtutem efformatus, XII, 394, 1. Cum Christo puero puer familiariter conversabatur, 448, 1. Quantum horruerit peccatum, XIX, 498, 1. Maluit mori quam Deum offendere, I, 352, 2. Illicus a femina ad concubitum, illam virginis occidit, V, 194, 2. Sacrae Scripturae studio quantopere deditus, I, 48, 2.

EDMUNDUS (S.) CAMPANUS. S. Edmundus gaudebat audita mortis sententia, XX, 17, 2. Ad crucem damnatus occidit praegaudium, V, 441, 2; XVII, 187, 1. In loco supplicii proclamavit: *Speciatulum facit simul*, etc. Ejus in opprobriis constantia, 26, 2; 403, 2. Edmundus Campanus Societatis Jesu celestis concionator evasit, lectione Pauli et Isaiae, XI, 54, 1.

EDMUNDUS AUGERIUS. Edmundus Augerius Societatis Jesu celestis concionator evasit, lectione Pauli et Isaiae, XI, 54, 1.

EDUARDUS III (S.) ANGLE REX (dictus Confessor). De S. Eduardo memorabile exemplum, cum conjugae suae Edithae virginitatem perpetuam coluit et servavit, VIII, 142, 2 et seq.; XV, 64, 1; XVII, 301, 2. S. Eduardus pecuniam ex populi exactione redactam abominatus est quasi diaboli. XII, 174, 1. Nemini petenti elemosinam in nomine S. Joannis, eam negabat: qui et ei mortem per alios praedixit, XVI, 612, 2. Quendam pedibus claudum sanctitati restituit, XVII, 116, 2. A S. Joanne in celum est evocatus, XXI, 276, 1.

EDWINUS ANGLE REX. Edwinus rex praedictus S. Dunstani ab inferno liberatus, XIV, 569, 1.

EDUCATIO. 1° Educationis bonae necessitas et fructus. Educatio in utranque partem quam sit tenax, XII, 392, 2. Bonum est vitio cum portaverit jugum ab adolescentia sua. Educatio efficitur maximi momenti, Job, 445, 2; 446, 1. Efficitur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant iustibus. A prima pueritia iaculoanda est educatio prolium, III, 262, 2. Educatio prolium est indoles a matre maxime pendet, XIII, 285, 1. *Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum.* Educatio bona quam sit praestans bonum, I, 441, 1: *Accipe, fili, puerum istum, et nutri mihi; ego dabo tibi mercedem tuam.* Suscepti mulier, et nutriti puerum; ad ultimum tradidit filia Pharaonis, Educatio bona maxime est thesaurus, XVIII, 670, 2: *Patres, nolite ad transcursum provocare filios vestros, sed educate illas in disciplina, et correptione homini.* Est quasi plebs generatio, et completa liberum formatio, XIX, 206, 2: *Salvabitur autem per filiorum generalitatem, si permanserit in fide, et dilectione, et sanctificatione, cum sobrietate.* Educationis severioris utilitas, III, 277, 2; VI, 27, 1: *Evadit alium tuum, ne desperes; ad interfectionem autem ejus non potnas animam tuam.* Haec facti strenuus, et robustus, et sanctus, VI, 192, 2; 193, 1: *Noli subtrahere a puero disciplinam: si enim percusserit eum, erigat, non morietur; tu virgo percuties eum, et antimum ejus de inferno liberabis; 489, 4. Educatio dura fortis facit et longevus, XII, 393, 1, 2. Educatio bona filiorum est bona respicienda seminarii, XI, 86, 1, 2: *Qui diligit filium suum, assistat illi flagella, ut lateat in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia.* Educatio mollis cavenda, et nimia severitas, VI, 27, 2.*

2° Educationis praeva mala, VI, 143, 1. *Probitum est: Adolescens iuxta viam suam etiam cum semerit, non recedit ab ea.* Educationis liberorum neglectus quam sit noxius, Job, 18, 2; 19, 1: *Cumque in orbem transissent dies convecti, militabat ad eos Job, et sanctificabat illos, consurgensque diceudo, offerrebat holocausta pro singulis.* Dicebat enim: *Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint Deo in cordibus suis.* Mala educatio viros affeminat, Job, 423, 2: *Ovis ejus implebitur vitibus adolescentiae ejus, et cum eo in pulvere dormient.* Educatio delicata multa parit mala, VI, 409, 1: *Qui delicatus a pueritia nutrit servum suum, postea sentit eum contumacem.* Educatio mollis vires mentis et corporis enervat, IX, 243, 2: *Filii tibi sunt? erudi illos et curva illos a pueritia illorum;* V, 274, 1: *Filius sapiens latificat patrem; filius vero stultus masculitas est matris suae.* Educatio mollis facit contumaces, IV, 552, 1; X, 92, 2: *Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadit praecipos.* Educatio servilis facit serviles, VI, 23, 4 (Vide Adolescentes, Filios, INSTITUTIO, MATER, PATER, PUER).

EFFEMINATUS. Effeminati quoniam et quales es-

cent. XIII, 345, 2: *Ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant.* Cur ita dicerentur, *ibid.* Erant Priapo consecrati, *ibid.* Effeminati, id est scorta mascula in Iudaea sub Robomo, III, 630, 2: *Sed et effeminati fuerunt in terra.* Effeminatus vir magnus est probrum, IX, 689, 2: *Mulier, si habeat primatum, contraria est viro suo.* Effeminatus vir turpe est monstrum, XX, 311, 2: *Mulieres subdite sint viris suis.* Effeminato Salomone, Idumeam suam recuperat Adad rex, III, 614, 1, 2.

EFFICAX (gratia). Efficax gratia summum Dei donum est, X, 173, 2: *In multitudine disciplinae Dominus separavit eos et immulavit vias eorum, ex ipsis benedixit, et exaltavit; et ex ipsis sanctificavit, et ad se applicavit.* Ejus elogia, *ibid.* (Vide GRATIA).

EFFUNDERE, EFFUSIO. Effundere cor suum coram Deo quinquaginta significat, XII, 379, 2: *Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.* Effundi turpido quomodo dicitur, 616, 1, 2: *Effusum est os tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis.* Effusione sanguinis omnis in proximum injuria denotatur, XI, 661, 1: *Civitas effundens sanguinem in medio sui.*

Effusio sanguinis Christi est pretium pro peccatis totius mundi, XX, 526, 2: *Et sanguis Jesu Christi fluit ejus emundat nos ab omni peccato.* Effusio donorum Spiritus sancti vocatur in Scriptura baptismus, III, 506, 1: *Et erit post hoc: effundam Spiritum meum super omnem carnem.* Quanta ejus donorum copia sit, *ibid.* Effusio Spiritus sancti quam necessaria mundo fuerit, *ibid.* (Vide JESUS CHRISTUS, SPIRITUS SANCTUS).

EGESTAS. Egestas cur proprie a prophetis vocetur maledictio, XIV, 440, 2: *Mittam in vos egestatem.* Egestas accedit Deo maledicente, V, 301, 2: *Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio.* Egestatem corporalem et spirituales pariunt epulae, VI, 114, 2: *Qui diligit epulas, in egestate erit; qui amat vinum et pinguis, non ditabitur.* Animo patienti egestas quietem, imo copiam parit, XVIII, 440, 2: *In omnibus tribulationem patienter, sed non angustiamur; aporiamur, sed non desistimus.* (Vide PAUPER, PAUPERITAS).

EGLON. Eglon roboratur a Deo ad bellum Israhel inferendum, III, 126, 1, 2.

EGREDI, EGRESSUS. Inter egredi sermonem et egredi hominem, quae sit differentia, XIV, 147, 2. Egressus solis est ejusdem ortus, X, 387, 1 et seq. Egressus civitatis Jerusalem qui vocentur, XII, 862, 2. Quomodo celo Deus dicitur egredi ad aliquid operandum, XIV, 65, 2. Egressus Christi triplex est, aeternus, temporalis, et partim temporalis, partim aeternus, 116, 1. Egressio triplex Abraham exponitur, I, 183, 1.

ELATIO. Elatio animi nostri ex bono opere solet a Deo deprimi, VI, 95, 2: *Omnis via viri recta tibi videtur; apponit autem corda Domini.* (Vide PRESUMPTIO, SUPERBIA).

ELEAZAR filius Aaronis. Eleazar pontifex dignior Josue, III, 75, 2: 76, 1. De eo nihil eximium narrat Scriptura, X, 464, 1.

ELEAZAR frater Jude Machabei. Eleazar Aharon an vere fuerit frater Jude Machabei, IV, 443, 1. Cur sit vocatus filius Saura, *ibid.*, 2. Quo sine navigavit cum elephante, *ibid.* Directe intendebat mortem regis, indirecte suam, *ibid.* Sub elephante quem prostraverat, occumbit, *ibid.*, 444, 1. Ejus elogium, 443, 2.

ELEAZARUS senex. Eleazarus et septem fratres Machabei, quod carnem porcinam edere noluerant, excruciatu, IV, 415, 2. Magister erat horum septem fratrum, 522, 2. Ejus etymon, *ibid.* Simulare noluisset in sulla carne edenda, XVIII, 179, 1. Ab Antiochio Epiphane in tympano extensus est, XIX, 48, 1, 2. Sic distentus in tympano typus fuit Christi in cruce distanti, IV, 523, 1. Ejus constantia pro obervanda lege Dei, *ibid.* Fortitudo in tolerandis tormentis, *ibid.*, 2. Peccasset mortaliter, si porcinam non carnem comedisset, *ibid.* Senex praclarum juvenuti exemplum dedit observantiae legum patrum, VI, 88, 2. Ejus elogia, IV, 524, 1, 2. Quomodo fuerit primitiae martyrum Veteris Testamenti, *ibid.*

ELEAZARUS filius Onie. Misit septuaginta interpretes ad Ptolemaum Philadelphum, IX, 19, 2.

ELEAZARUS filius Simonis. Dux fuit zelatorum, templum inessit in urbis obsidione, XV, 509, 1 et seq.

ELECTA. Electa cui S. Joannes scribit an sit aliqua Ecclesia particularis, XX, 631, 1. Verus est fuisse matronam aliquam, 632, 1. An proprium nomen ejus fuerit Electa, *ibid.* An haberet sororem sibi cognominem, 638, 1, 2. Eius filiae fuero virginis, 633, 1.

ELECTIO, ELECTUS. 1. Quotuplex electio Dei. Electio duplex est: una ad fidem et gratiam, altera ad gloriam; rursus alia absoluta et effica, alia inabsoluta et conditionata, rursus electio dividitur in inchoatam, et completam, XVIII, 24, 1; XX, 420, 1: *Magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis.* Omnes veri Christiani sunt electi complete ad gratiam, inchoate vero ad gloriam, XVIII, 24, 1. Electi sunt duplices, ad gratiam omnes, ad gloriam soli salvandi, XV, 508, 1: *Nisi brevitas fuissent dies illi, non ferret salva omnis caro; sed propter electos breviantur dies illi.* Electio Dei est plane contraria electioni mundi, 293, 1: *Confiteor tibi, Pater... quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.* Electis quibus S. Petrus scribat, XX, 237, 2: *Petrus Apostolus Jesu Christi, electis advenit dispersionis Ponti, etc.* Electi cur dicantur diaconi et episcopi, 632, 2. Electionis vas quomodo fuerit Paulus, XVII, 216, 1: *Vas electiois est mihi iste ut portet nomen meum coram gentibus.*

2. Quomodo fiat electio Dei. An electio praedest-

atorum facta fuerit ante vel post praevium peccatum originale, IX, 247, 1, 2. An electio ad gloriam sit ex praevisis cujusque meritis, XX, 421, 2. Electio effica hominum ad gloriam, an facta sit a libera et mera Dei voluntate ante opera praevisa, XVII, 284, 1 et seq.: *Et crederentur quotquot erant praedestinati ad vitam aeternam.* Electi, non sunt ante praevisa merita ad gloriam praedestinati, XIII, 435, 1. Electio effica cujusque electi ad gloriam non est a Deo facta ante praevisa ejus merita ex mero Dei beneplacito, X, 172, 1. An electi efficiantur ad gloriam dicit possunt vasa misericordiae, XVIII, 172, 1: *Quod si Deus volens ostendere, et nolam facere potentiam, sustinuit in multa patientia vaso irae, apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae quae preparavit in gloriam.* Electi quomodo sint a Deo praedestinati et benedicti, 173, 1; 174, 1; 175, 1; 176, 2. Electio Christi facta est ex solo Dei beneplacito, hominum vero ex meritis Christi, 587, 1: *Sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem.* Electio unius praevio esse nequit, nisi sit distinctio in ipsis electis, 161, 1: *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egerissent, aut mali; ut secundum electionem propositum Dei mererentur.* Electio Isaci et Jacobi non fuit ex meritis praevisis, nec Ismael et Esau repulsa ex demeritis, 169, 1, 2: *Ergo cujus vult miseretur, et quem vult indurat.* Cur Deus hos eligat, hos reprobet, X, 175, 1: *Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmarunt illud et disponere; omnes viae ejus secundum dispositionem ejus; sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum judicium suum.* 176, 1. Electio gratiae opponitur electioni ex operibus legis vel naturae, 188, 1: *Reliquia, secundum electionem gratiae, salva facta sunt.* Circa electionis divinae negotium tria notanda, 250, 2. Electio Dei prima non pendet ab hominis dispositione, 588, 1: *Elegit nos ante mundi constitutionem, ut essemus sancti.* Electio ad gloriam quomodo sit in nostra potestate, XIX, 293, 1: *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: cognovit Dominus qui sunt ejus.* Electio certa facienda cuilibet per bona opera, XV, 476, 2: *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.* XX, 420, 1, 2 et seq. Electio oportet ut sint opera nostra, non qualia qualia, IX, 426, 2: *Et omne opus electum justificabitur: et qui operatur illud, honorabitur in illo.* Electi sunt signati in Dei praesentia, 294, 2. Electi etiam inter gentes inventi, Job, 4, 2: *Vir erat in terra sua, et erat vir ille simplex, et rectus ac timens Deum, et recedens a malo.*

3. Electos suos quanti faciat Deus, XI, 476, 2. Quam Deo sunt chari, XIV, 603, 2; 604, 1: *Et erunt mihi, aut Dominus exercituum, in die qua ego facio, in peculum.* Sunt peculum Christi, *ibid.* Sunt sacrosanctorum et regnum Christi, *ibid.* Electi ovibus comparantur, XV, 534, 2: *Et statuet oves quidem a dextris suis, haedos autem a sinistris.* Electi

Dei sunt oves, Psalm. I, 129, 1: *Dominus regit me, et nihil mihi deerit; in loco pascae, ibi me collocavit.* Eorum cunctis vinculo charitatis in terra, et vinculo praedestinationis in mentis Dei colligatus, est velut fasciculus, XIII, 639, 2: *Qui colligatus in celo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit.* Filius Dei, XVIII, 42, 1. Vocantur benedicti Dei, XV, 535, 1: *Venite, benedicti Patris mei.* Electi reliquiae sunt Christi, Psalm. I, 115, 2: *Quoniam pones eas dorsum, in reliquiis tuis preparabis vultum eorum.* Electorum salus est Christi merces, Psalm. II, 361, 2: *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce haereditas Domini, filii merces fructus ventris.* Electis Deus multa bona praestat, Psalm. I, 129, 1. Electi possunt peccare, sed resurgunt, XV, 509, 2: *Dabunt signa magna et prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.* Fieri non potest ut electi demerant in sensu composito, non diviso, *ibid.* et seq.

4. Quae sint electorum labores, probationes et merces. Hic marcescant, ut in aeternum foveantur, Job, 393, 1: *Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, et possidet me dies afflictionis.* Carent hic deliciis, ut habeant eas in celo, XVI, 225, 3: *Fili, recordare quia receperis bona in vita tua, et Lazarus servat illud mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciatur.* Post patientiam adversitatum, dabitur piis corona gloriae, et beatus aeterna, XV, 514, 2: *Tunc parebit signum Filii hominis in celo.* Eorum spes inconfusibilis, XVIII, 96, 1, 2: *Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus tibi per mortem Filii ejus, multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius.* Considerant ea in quibus ab aliis superantur, XIX, 21, 1: *In humilitate superiores tibi inveniemus arbitantes.* Electorum propria qualitas et nota, Psalm. II, 406, 2: *Adhaeret lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposero Jerusalem in principio laetitiae meae.* Electi quomodo in fine mundi per angelos signo crucis signandi, XXI, 165, 1, 2: *Nolite nocere terrae et mari... quoadque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.* An in eorum frontibus vere apparitura sit crux in die judicii, XV, 514, 2: *Tunc parebit signum Filii hominis.* Tunc illi gaudebunt, plangentibus impii, 515, 4: *Tunc plangent omnes tribus terrae.* In die judicii prospicient in tartarum, XIV, 531, 1. Excipient magna laetitia et demissione sententiam Christi judicis, XV, 535, 2. Non flectent tunc misericordia erga reprobos, sed his exprobrant negligentiam, 527, 2: *Respondenter praedentes (virgines): Ne forte non sufficial nobis et vobis, ita potius ad vendentes, et emite vobis (Vide PRAEDESTINATIO).*

5. Electio humana. Electionis in re dubia tres regulae, X, 257, 1. Prima. Quid vir prudens in hoc casu judicaret faciendum? Secunda. Si alicuius meus meo loco et casu constitutus a me constium posceret, quodnam ei darem? Tertia. Quid in aera

mortis, quid in die iudicii, hac in re me fecisse optabo? *ibid.* Electionem matrimonii vel celibatus cuiusque arbitrio plerumque relinquit Deus, XVIII, 302, 2. Electores regem eligant irae potentem, non iracundum, VI, 15, 2. Electores S. Romani imperii in inauguratione imperatoris quae imperii insignia gestarent, XIII, 691, 2.

ELECTRUM. Electrum quid sit, XII, 478, 2. An sit ambra, *ibid.* Est aurichalcom, 479, 1, 2. Est ergo vs, *ibid.* Electri pretiositas, XVIII, 17, 1. Electrum igitur representat maiestatem Dei, cur? XII, 512, 1. Representat humanitatem Christi deitati unitam, *ibid.*, 1, 2. Item sanctos viros, *ibid.*

ELEEMOSYNA. I. QUID SIT ELEEMOSYNA ET QUOMODO VOCETUR IN SCRIPTURIS. — Eleemosyna saepe nomine iustitiae in Scripturis dicitur, V, 21, 1; 316, 2: *Non proderunt divitiae in die ultionis, iustitia autem liberabit a morte*; 329, 1; IX, 422, 1. *Da et accipere, et iustifica animam tuam*; 485, 2: *Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso*; XIII, 599, 2. In Scripturis eleemosynarius peculiariter dicitur justus, V, 280, 2: *Benedictio super caput iusti*. Cur eleemosyna vocetur nomine iustitiae, VI, 111, 1: *Gaudium iusti est facere iudicium*; XVII, 240, 1: *Qui timet eum, et operatur iustitiam, acceptus est illi*; XVIII, 477, 2: *Iustitia ejus manet in saeculum saeculi*. Quare eleemosyna vocetur hebraico pietas, X, 119, 2. Variæ ejus species, IX, 143, 1. Eleemosyna spiritualis quae sit, 373, 1. Melior, potior, et dignior est corporali, VI, 949, 2; X, 75, 1.

II. ELEEMOSYNÆ PRÆCEPTUM. — Propter eleemosynæ præceptum servatum vel neglectum, multi salvandi vel damnandi, XV, 535, 2 et seq.: *Venite... possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: esurivi enim, et dedistis mihi manducare, etc.* Istud præceptum saepe et multis modis in Evangelio intimatum, XVI, 92, 2: *Qui habet duas tunicas, det non habenti, et qui habet escas, similiter faciat*; 163, 2: *Verumtamen quod superest, date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis*. (Vide infra varia motiva, et textus sacræ Scripturæ qui eandem necessitatem variis modis declarant.)

Eleemosyna est subinde consilii, subinde præcepti, XV, 174, 1, 2: *Qui petit a te, da ei; et volentibus mutuari a te, ne overitars*. Ejus lex obligat in gravi necessitate, XX, 578, 1, 2: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* Sine ea quidam salvari nequeunt, XIII, 62, 1: *Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericorditis pauperum*. Ab ea nemo se, tametsi pauper, excusari potest, XI, 678, 2: *Frangere esurienti panem tuum, et carnem tuam ne desperes*. Hanc etiam pauperes erogare possunt, et quomodo, XVII, 227, 2. Exemplum Christi incitans nos ad eleemosynam, XVIII, 470, 2: *Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter nos egenus factus est, cum esset dives*. Eleemosynarius obedit Evangelio et consiliis Christi, 480, 2: *Per probationem ministerii hujus glorificantes Deum in obedientia confessionis vestrae, in evangelium Christi*. Eam crebro iuris incolat concionator, XIII, 62, 2.

III. MOTIVA AD ELEEMOSYNAM FACIENDAM. — 1° Motiva generalia. Ad eam invitatio et motiva, X, 215, 2. Ejus laus et exemplum, et fructus, I, 648, 2. Ejus vis et laus, V, 576, 1; IX, 140, 2; 149, 2. Ejus commendatio, IX, 143, 2. Stimuli ad eleemosynam dandam, 146, 1. Eleemosynæ sex bona pariat, Psalm. II, 265, 2. Eleemosynæ sex fructus, IV, 284, 2. Ejus insignes fructus viginti et unus, II, 492, 2 et seq.

2° Natura nobis misericordiam erga pauperes generavit. Nihil magis proprium homini quam humanitas, II, 493, 1.

3° Deo nos eleemosyna quodammodo assimilat. Eleemosyna est Deo familiarissima, VI, 150, 2. Habitu reginæ in somnis apparuit S. Joanni Eleemosynario, IV, 285, 1; V, 150, 2. Est regia virtus, II, 493, 1. Facit hominem similem Deo, *ibid.* Facit nos homines divinos, V, 426, 1. Dantes facit quasi deos, IX, 148, 2; 149, 1: *Esto pupillis misericors ut pater, et eris tu velut filius Altissimi obediens*. Eleemosyna quid sit apud Deum moment et meriti, 449, 2; 486, 1: *Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit*.

4° Eleemosyna honorat Deum. Eleemosynarius honori Dei consulti, V, 81, 1: *Honora Deum de tua substantia*. Est instar sacrificii, II, 493, 1; V, 337, 1: *Antima quæ benedicti impinguabitur; et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur*. Est genus sacrificii, Job, 621, 1. *Si desperi perentem, eo quod non habuerit indumentum, et absque operimento pauperem; si non benedixerunt mihi latera ejus*. Eleemosyna sacrificium est, XX, 93, 1: *Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem hæc est: Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum*. Eleemosynæ vocatur initia sanctorum et sacrificium, IX, 254, 1: *Datum brachiorum tuarum, et sacrificium sancti facientis offeres Domino, et initia sanctorum*. Triplex sacrificium in se includit, X, 216, 1, 2: *Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, et deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia*. Est sacrificium odoratum Deo et sanctis, XVIII, 240, 2: *Proficiscar in Jerusalem ministrare sanctis*. Est victima laudis quadrupliciter, X, 215, 1, 2: *Retribuet gratiam qui offert similitudinem, et qui facit misericordiam, offert sacrificium*. Deo est gratior et homini utilior quam sacrificium, V, 489, 1: *Inditum vix bonæ faciendæ; accepta est autem apud Deum magis quam immolare victimas*; XIII, 369, 2 et seq.: *Misericordiam volui, et non sacrificium*;

XIX, 321, 1, 2: *Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo*. Beneficentia autem et communionis nolite oblivisci, talibus enim hostilis promeretur Deus. Eleemosynarius est sacerdos mysticus, V, 337, 1.

5° Debitum eleemosynæ solvitur proximo, IV, 305, 2: *Bona est oratio cum jejuniis et eleemosyna, magis quam thesaurus auri recondere*. Debetur pauperi, IX, 142, 1: *Fili, eleemosynam pauperis ne defraudes*; 147, 1: *Declina pauperi sine tristitia aurem tuam*. Ex eleemosyna vita pauperis pendet, 143, 1, 2: *Oculus tuos ne transvertas et pauperem*. Eleemosynam dans dat eam Deo de suo, XIV, 339, 1: *Meum est argentum, et meum est aurum, dicit Dominus exercituum*.

6° Quidquid datur pauperibus datur, Deo et Christo offertur. Eleemosynam pauperi datam sibi reputat Christus, II, 494, 1. Eleemosynas famulorum suorum ratas habet Christus, XVII, 225, 2 et seq.: *Circumsteterunt illum (Petrum) omnes viduas fletentes, et ostendentes ei tunicas et vestes quas faciebat illis Dorcas*. Cur eleemosyna vocetur actus iustitiae, XVIII, 477, 1.

7° Eleemosyna viam homini ad Deum sternit, V, 75, 2: *Donum hominis dilatat viam ejus*. Eleemosynarius Deus facile admittit, 280, 2. Deum sibi conciliat, VI, 150, 1. Variæ eleemosynæ victoria, *ibid.* Vincit avaritiam, et peccata aurum, opes, demones, Deum, quid. Exorat Deum pro dante, X, 374, 1, 2 et seq.: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, et hæc pro te exorabit ab omni malo*. Dantis causam agit apud Deum, IX, 121, 2: *Eleemosyna in die tribulationis commemorabitur tui*. Pagnat apud Deum pro eleemosynario, II, 494, 2. Est preparatio quedam ad orationem, IX, 514, 2: *Ante orationem præpara animam tuam, et noti esse quasi homo qui lentat Deum*. Affert operam orationi, II, 494, 1. Ejus vis et potentia, X, 74, 2. Ipsa velut pennata et levis, *ibid.* Est instar columbæ redeuntis ad arcem Nób, II, 493, 1.

8° Eleemosyna peccata delet et expiat. Facit ut Deus eleemosynarius misereatur, VI, 24, 1, 2: *Favenerunt Domino qui misereatur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei*. Impetrat eleemosynario gratiam et peccatorum penitentiam, IX, 485, 1, 2. Provocat Dei misericordiam, V, 425, 2: *Qui... miseretur pauperis, beatus erit*. Liberat a morte et purgat peccata, IV, 284, 2; 285, 1: *Eleemosyna ab omni peccato et a morte liberat*. Liberat a peccato, II, 493, 2. Tollit peccatum, Job, 150, 2: *Visitans speciem tuam, non peccabis*. Est quasi secundus baptismus, IV, 285, 1. Assimilatur aquis baptismi, IX, 139, 1: *Ignem ardentem extinguit aqua, et eleemosyna resistit peccato*; XIII, 62, 1. Quid corrigat et expiet, VII, 269, 1: *Bonum est te sustentare justum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam*. Peccata expiat, V, 473, 1: *Per misericordiam et fidem purgantur peccata*; IX, 138, 1, 2. Quomodo hominem mundet, XX, 114, 2. Omnia mundat et quo sensu, XVI,

164, 2. *Verumtamen quod superest, date eleemosynam: et ecce omnia munda sunt vobis*. Eleemosyna est anima redemptio, V, 382, 1: *Redemptio animæ viri divitiae suæ*. Redimit peccata tripliciter: primo, peccatorem disponit ad gratiam, et ad peccati remissionem; secundo, remissa culpa, meretur ex condigno remissionem poenæ reliquæ; tertio, eliamsi non mereatur semper culpæ et poenæ eternæ, tamen temporalis poenæ remissionem sere mereatur, XIII, 62, 2: *Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericorditis pauperum*. Eleemosyna satisfaciendum pro peccatis contra Calvinum, 61, 1. Est magnus fructus penitentiae, et ad omnem virtutem iter sternit, XVI, 92, 2: *Interrogabant eum turbæ: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti, et qui habet escas, similiter faciat*.

Dantem pauperi lapsu in periculum et peccata eleemosyna præservat, IX, 140, 1: *Deus prospicet est ejus qui reddidit gratiam; meminit ejus in posterum, et in tempore casus hinc invenit firmamentum*. Diligenter et curiose conservat gratiam, 485, 1: *Eleemosyna... gratiam hominis quasi pupillam conservabit*. Est maximus recessus ab injustitia, X, 216, 1: *Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate, et deprecatio pro peccatis*. Recedere ab injustitia, Est funis quo ligatur demum, IV, 299, 1. Avaritiam et rapinam sanat, XVI, 164, 2. Expolit ab amore divitiarum, V, 317, 2: *Iustitia justorum liberabit eos, et in insidiis suis capietur iniqui*.

9° Eleemosyna est signum prædestinationis. Est propria virtus sanctorum, II, 494, 2. Item confirmatur exemplis, *ibid.* Est quasi torques aurea filiorum Dei, 495, 1. Cur vocatur signaculum Dei, IX, 484, 2 et seq.: *Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso*. Hinc semper ejus recordatur, *ibid.* Eleemosyna quanti sit merit apud Deum, IV, 289, 1. Ejus gratia confertur gratiæ miraculorum, IX, 486, 1. Eleemosynarius charitatem tum Dei, tum proximi habet, X, 67, 1: *Qui facit misericordiam, imitatur proximo suo, et qui prævalent manu, mandata servat*. Donus Christiani est eleemosynæ officina, II, 162, 1. Eleemosyna auget meritum, 493, 2. Quot fructus in misericordie profert, V, 346, 1, 2: *Qui confidit in divitiis, corrumpet, justum autem quasi virens salium germinabit*.

10° Eleemosyna homini in morte subvenit, IX, 484, 2. Eleemosynarius non moritur impunitus, V, 426, 1: *Qui credit in Domino, misericordiam diligit*. Vix male perit qui eleemosynam est delitius, II, 495, 4. Dat magnum solatium mortuorum, 493, 2. Eleemosynarius est nunc beatus in spe, re futurus, Eleemosynarius in morte est quasi stella matutina, XI, 679, 1: *Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanctas tua citius orietur*. 682, 1, 2.

11° Eleemosyna a morte æterna liberat, et con-